

# DĚJINY PSYCHOLOGIE

KURZ PRO ZÁJEMCE

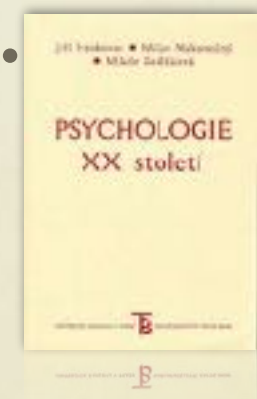
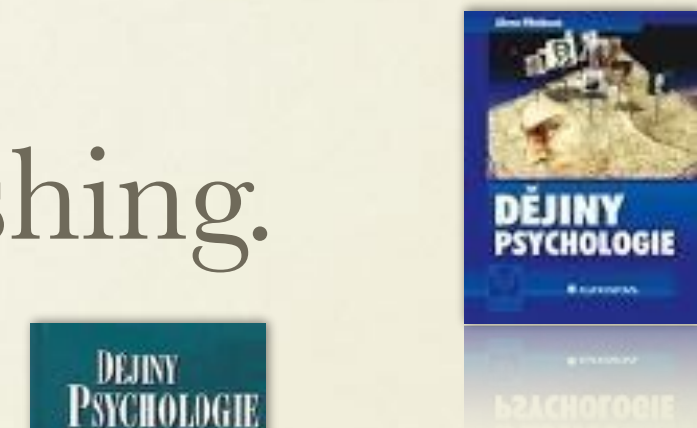
O PSYCHOLOGII

2020

ADLER 	DOLLARD	CHARCOT 	LOEB	ROGERS 
ANGELL 	DUNCKER	CHMELAŘ	MAHLEROVÁ	ROMANES 
ARISTOTELES	EBBINGHAUS 	CHOMSKY 	MACH 	ROSTOHAR
ASSAGIOLI	FECHNER	JAMES 	MASARYK	SHEPARD
BAIN 	FERENCZI	JUNG	MASLOW	SCHOPENHAUER
BALDWIN	FESTINGER	KELLY 	MATĚJÍČEK 	SIMON
BALINT	FRANKL 	KERNBERG	MAY 	SKINNER 
BANDURA 	FREUD 	KIERKEGAARD	MCCARTHY	SPENCER
BARTLETT	FREUDOVIÁ	KLEINOVÁ 	MEYER	STUMPF 
BECHTĚREV 	FROMM 	KOFFKA	MILL 	SULLIVAN
BERKELEY	GALÉDOS 	KÖHLER	MILL 	SUTICH
BINSWANGER	GALTON 	KOHUT 	MILLER 	SV. AUGUSTIN 
BOSS 	GROF	KOLÁŘÍKOVÁ 	MÜLLER	TART
BREUER	GUTHRINE	KOMENSKÝ 	MINSKY	THORNDIKE
BROWN	HALL 	KONEČNÝ	MORGAN	TITCHENER 
BRUNER 	HARTLEY	KRATINA 	MÜLER	TOLMAN
BRUNSWIK	HARTMANN	KREJČÍ	MÜNSTERBERG 	TURING 
BUGENTAL	HEBB	KRÜGER	NEISSER	VYGOTSKIJ 
CABANIS	HEIDEGGER	KUHN 	NEWELL	WATSON 
CARR	HELMHOLTZ 	KÜLPE	PAIVIO	WATSON
CATTELL 	HERBART	LAING	PAVLOV 	WEBER 
COMTE 	HOBBS	LASHLEY	PIAGET 	WEISS
DARWIN	HORNEYOVÁ 	LEARY	PLATON	WERTHEIMER 
DE LA METTRIE	HULL	LEIBNITZ 	PURKYNĚ 	WILBER
DESCARTES 	HUME 	LEWIN	RANK	WOODWORTH
DEWEY 	HUNTER	LOCKE 	REICH	WUNDT 

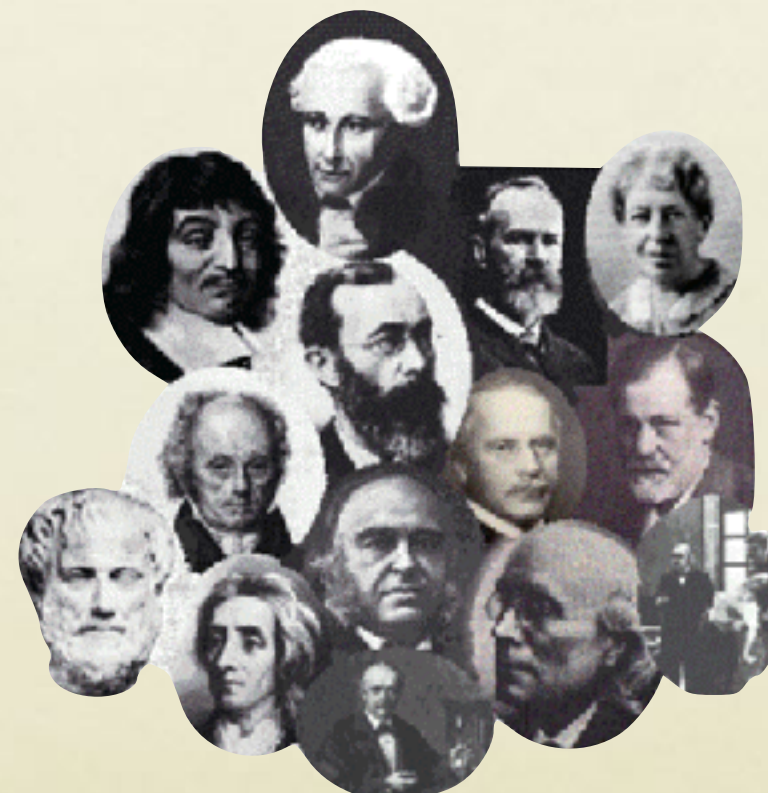
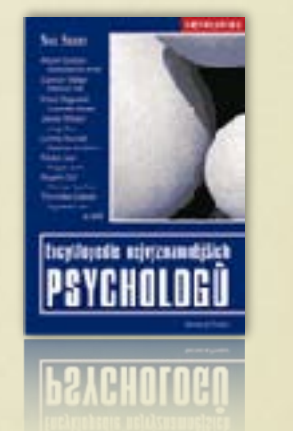
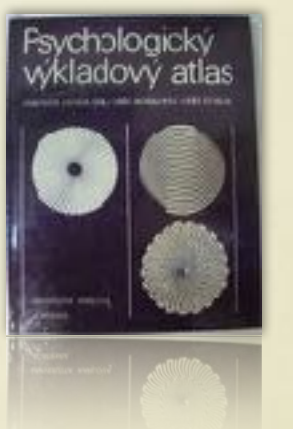
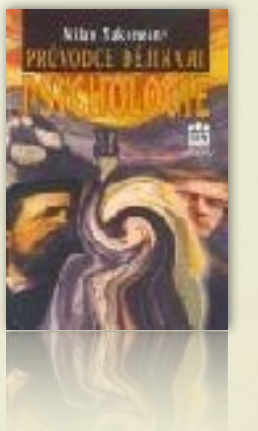
# LITERATURA

- Plháková, A. (2006). Dějiny psychologie. Praha: Grada Publishing.
- **Hunt, M. (2000). Dějiny psychologie. Praha: Portál.**
- Hoskovec, J., Nakonečný, M., Sedláková, M. (2002). Psychologie XX. století. Praha: Karolinum.
- Hoskovec, J., Hoskovcová, S. (2000). Malé dějiny české a středoevropské psychologie. Praha: Portál.



# LITERATURA

- Nakonečný, M. (1995). Průvodce dějinami psychologie. Praha: SPN.
- Janoušek, J., Hoskovec, J. Štikar, J. (1993). Psychologický výkladový atlas. Praha: Akademie.
- Sheen, N. (2005). Encyklopedie nejvýznamnějších psychologů. Brno: Barrister & Principal.
- <http://psychclassics.yorku.ca/>



# OSNOVA ±

- **Asocianismus**
  - **Strukturalismus**
  - **Funkcionalismus**
  - **Behaviorismus**
  - **Gestalt psychologie**
  - **Psychoanalýza**
  - Kognitivní psychologie
  - Humanistická psychologie
  - Transpersonální psychologie
  - ...
- 
- M.H. Marx a W.A. Hillix (1963/87) identifikovali 6 tradičních psychologických systémů

# PSYCHOLOGIE

- (ψυχή (psyché) = duše, duch, dech
  - -λογία (-logia) = věda, výzkum, nauka)
- Slovo psychologie je sestaveno z řeckých slov, ale není řeckého původu. Bylo vytvořeno na konci 15 století - Marko Maruličem (1450 - 1524)

# DEFINICE

- Dějiny psychologie jsou speciálním odvětvím psychologie, patří do skupiny teoretických psychologických disciplín. Studují a popisují vznik a rozvoj a zdroje poznání psychiky, psychologických idejí a takových stránek skutečnosti, které měly vliv na poznávání psychična v dějinách.
- Psychologie má dlouhou historii, ale krátké dějiny.  
H.E.

# DĚJINY PSYCHOLOGIE

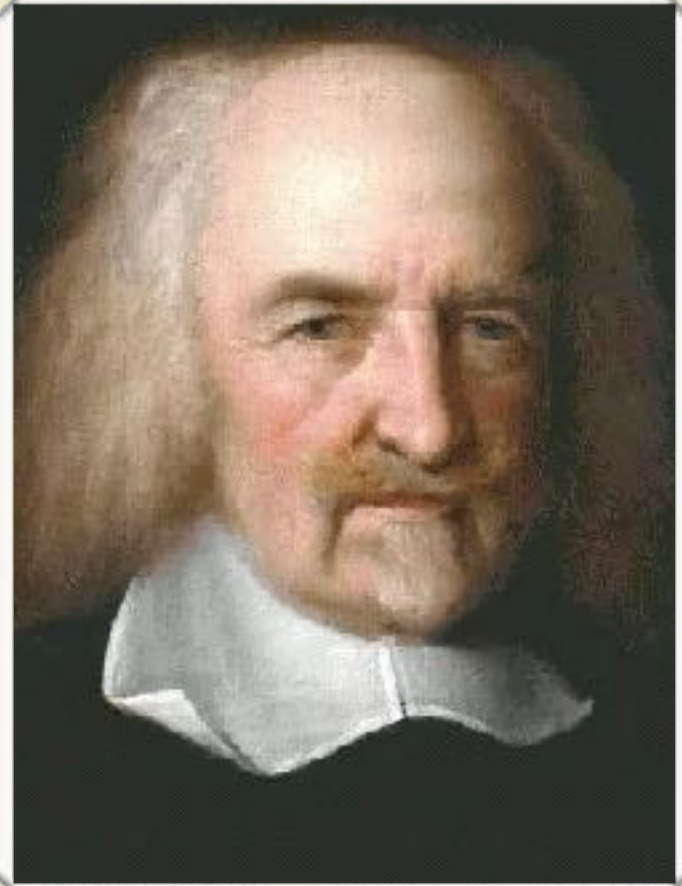
EMPIRISMUS  
ASOCIANISMUS



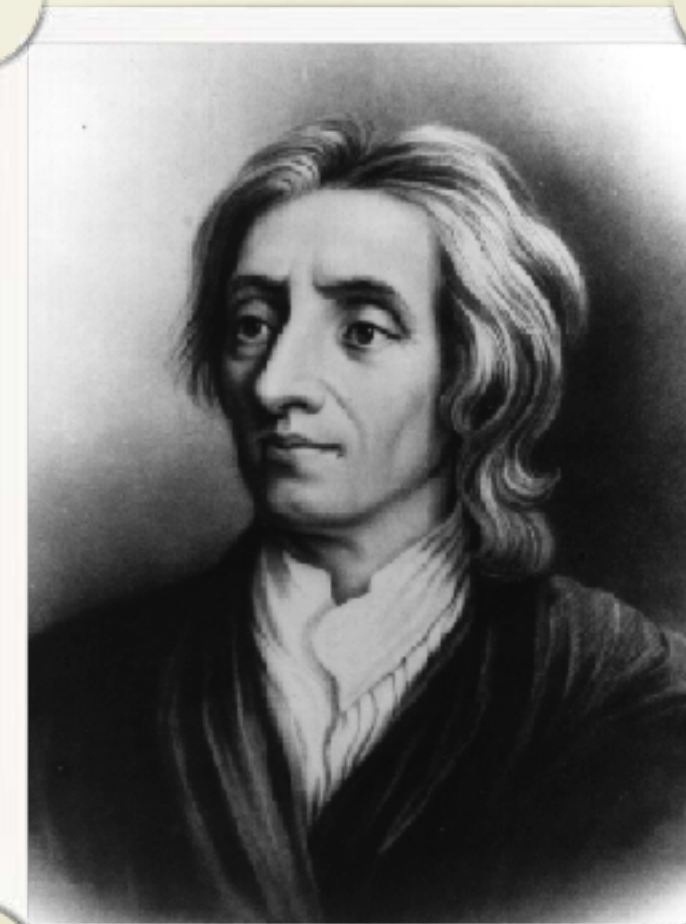
**FRANCIS BACON (1561 - 1626)**



**THOMAS HOBBES (1588-1679)**



**JOHN LOCKE (1632-1704)**



**GEORGE BERKELEY (1685-1753)**

**DAVID HUME (1711-1776)**

**JOHN STUART MILL (1806-1873)**

# HERMANN EBBINGHAUS

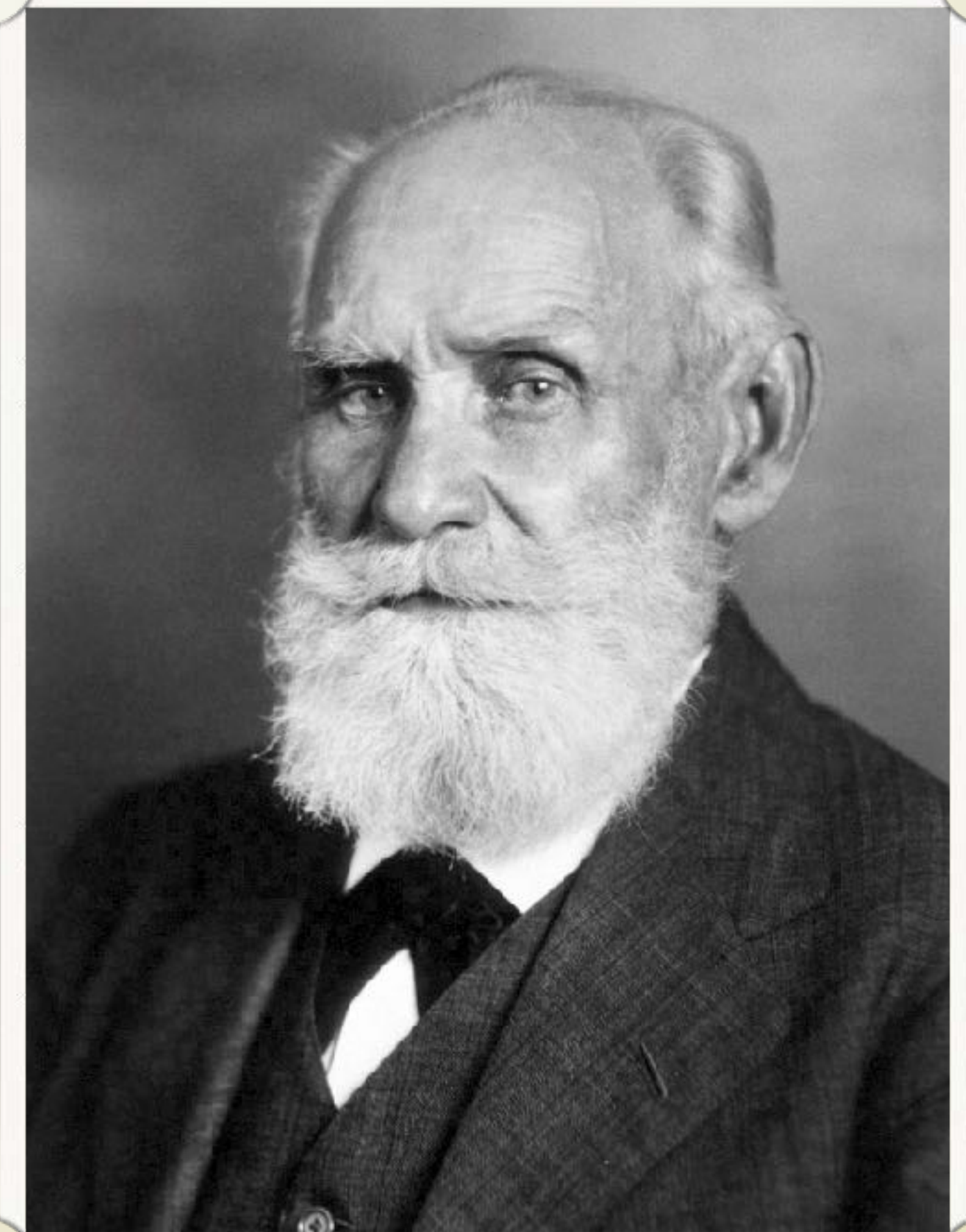
## (1850-1909)

- provedl první důkladnou a systematickou empirickou studii asociací – výzkum paměti pomocí bezsmyslných slabik
- první laboratorní aplikace striktně asocianistických principů na poli psychologie učení



# IVAN P. PAVLOV (1849-1936)

- fyziolog, výzkum trávení - vylučování trávicích šťáv v průběhu přijímání potravy
- povšiml si slinění u psů i bez přítomnosti přímého podnětu potravy – objevil **podmíněný reflex**



# IVAN P. PAVLOV (1849-1936)

- podmiňování vysvětloval nikoli pomocí asociací, ale fyziologicky



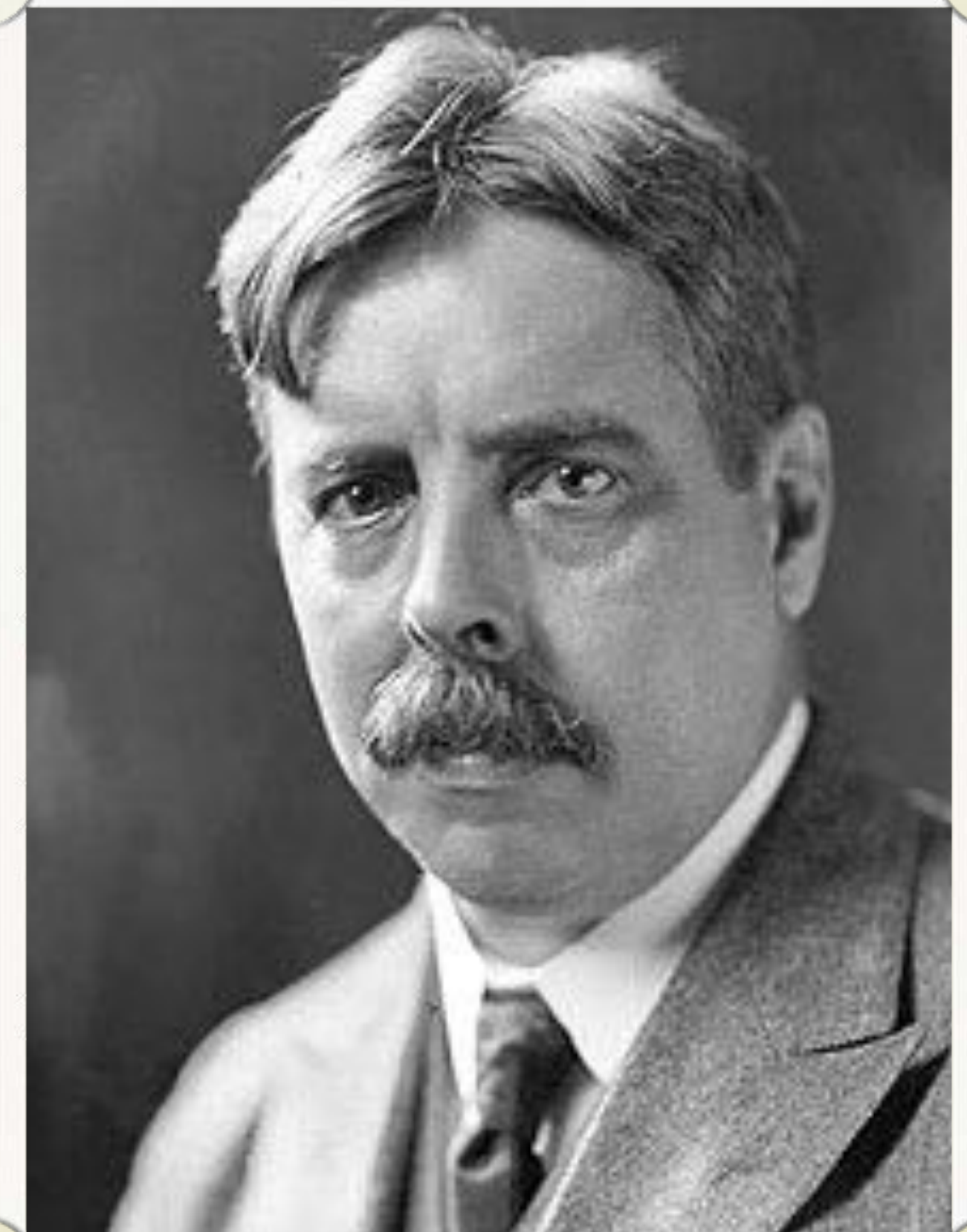
- **zákony podmiňování**
  - časové řazení
  - vyhasínání
  - zobecnění
  - diferenciacce



# EDWARD LEE THORNDIKE

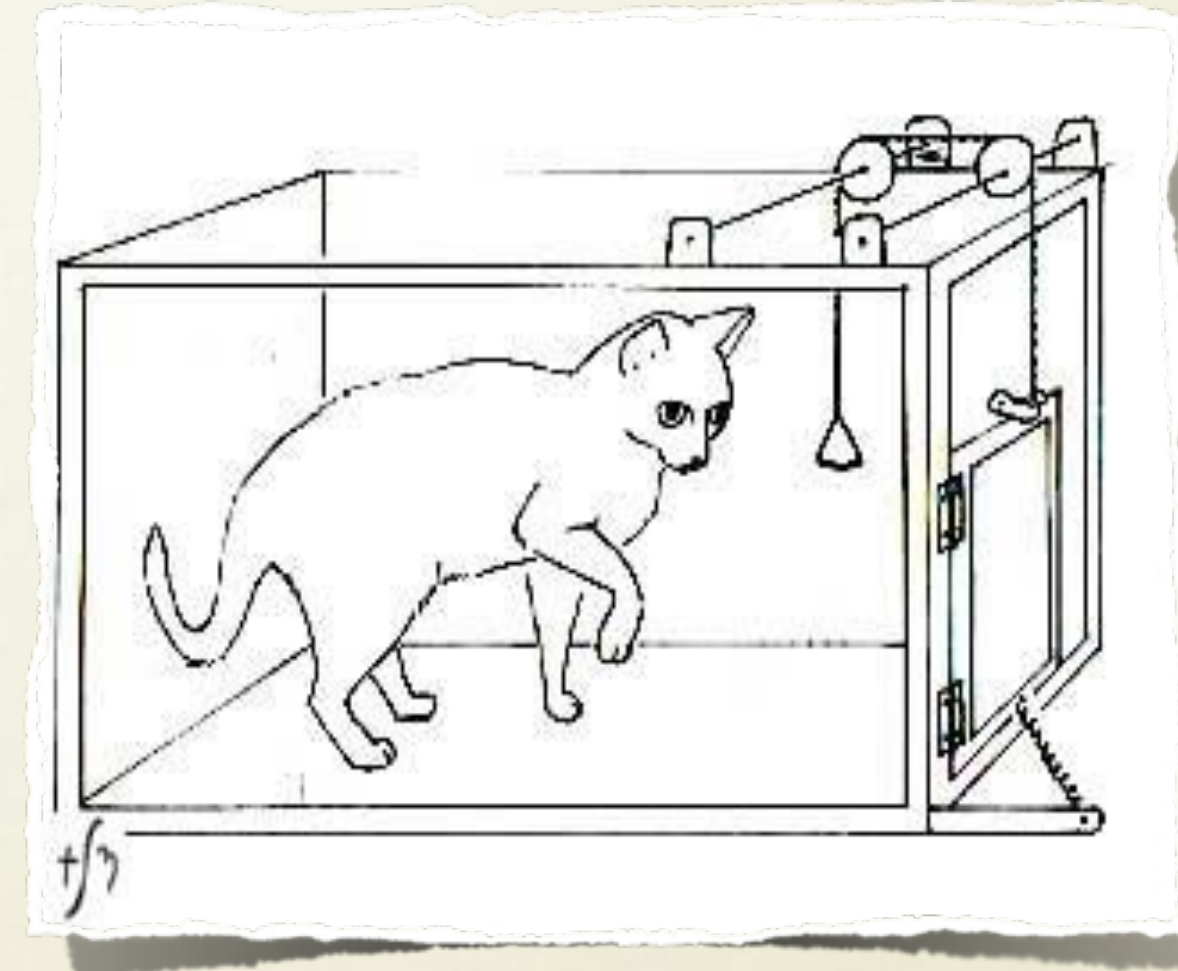
## (1874-1949)

- čistě asociativní způsob uvažování
- téma dizertace - instinktivní a inteligentní chování drůbeže
- **experimentálně** zkoumal **procesy učení u zvířat**
- bludiště se 3 slepými uličkami a jednou vedoucí ven a k jídlu a vodě - kuře se postupně zlepšovalo – podle Thorndika nikoli díky inteligenci, ale díky tomu, že ty náhodně zvolené činnosti, které vedly k úspěchu, způsobovaly uspokojivý stav, který tuto činnost posiloval



# EDWARD LEE THORNDIKE (1874-1949)

- výzkum s kočkami
  - 15 skříněk
  - z některých mohly uniknout lehce
  - z jiných až po složité kombinaci úkonů
- Thorndikovy závěry
  - kočky se naučily dostávat ze skřínky tak, že postupně vylučovaly neúspěšné postupy a nacházely **spojitosti mezi vhodným postupem a vytouženým cílem**



# DĚJINY PSYCHOLOGIE

## STRUKTURALISMUS

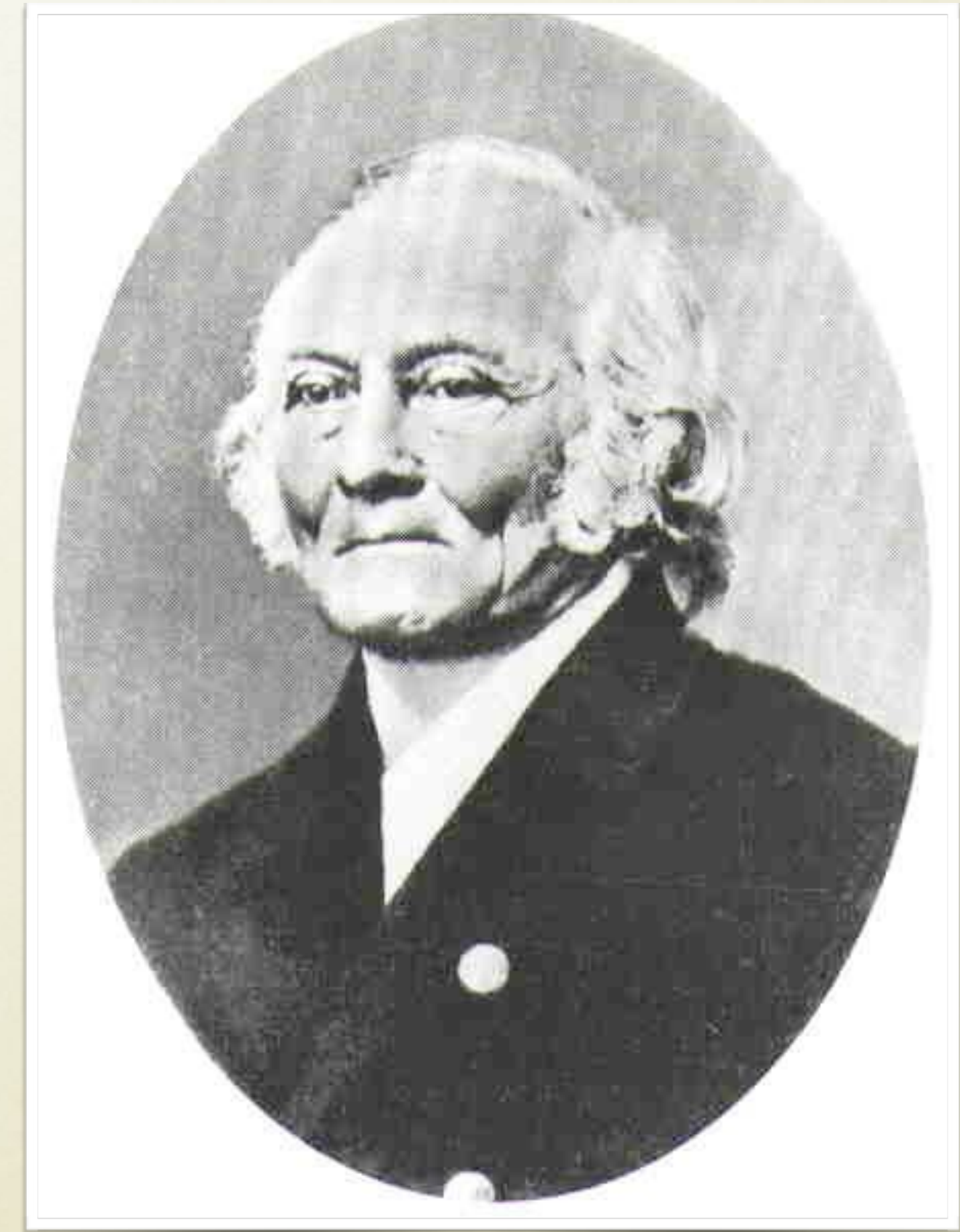


# ERNST HEINRICH WEBER

## (1795-1878)

- fyziologie smyslových orgánů
- experimentální výzkum prahů vnímání, stanovil nejmenší rozlišitelný rozdíl
- Weberova konstanta

Podnět	Weberova konstanta
Frekvence zvuku	0,003
Intenzita zvuku	0,15
Intenzita světla	0,01
Koncentrace pachového podnětu	0,07
Koncentrace chuťového podnětu	0,20
Intenzita tlakového podnětu	0,14

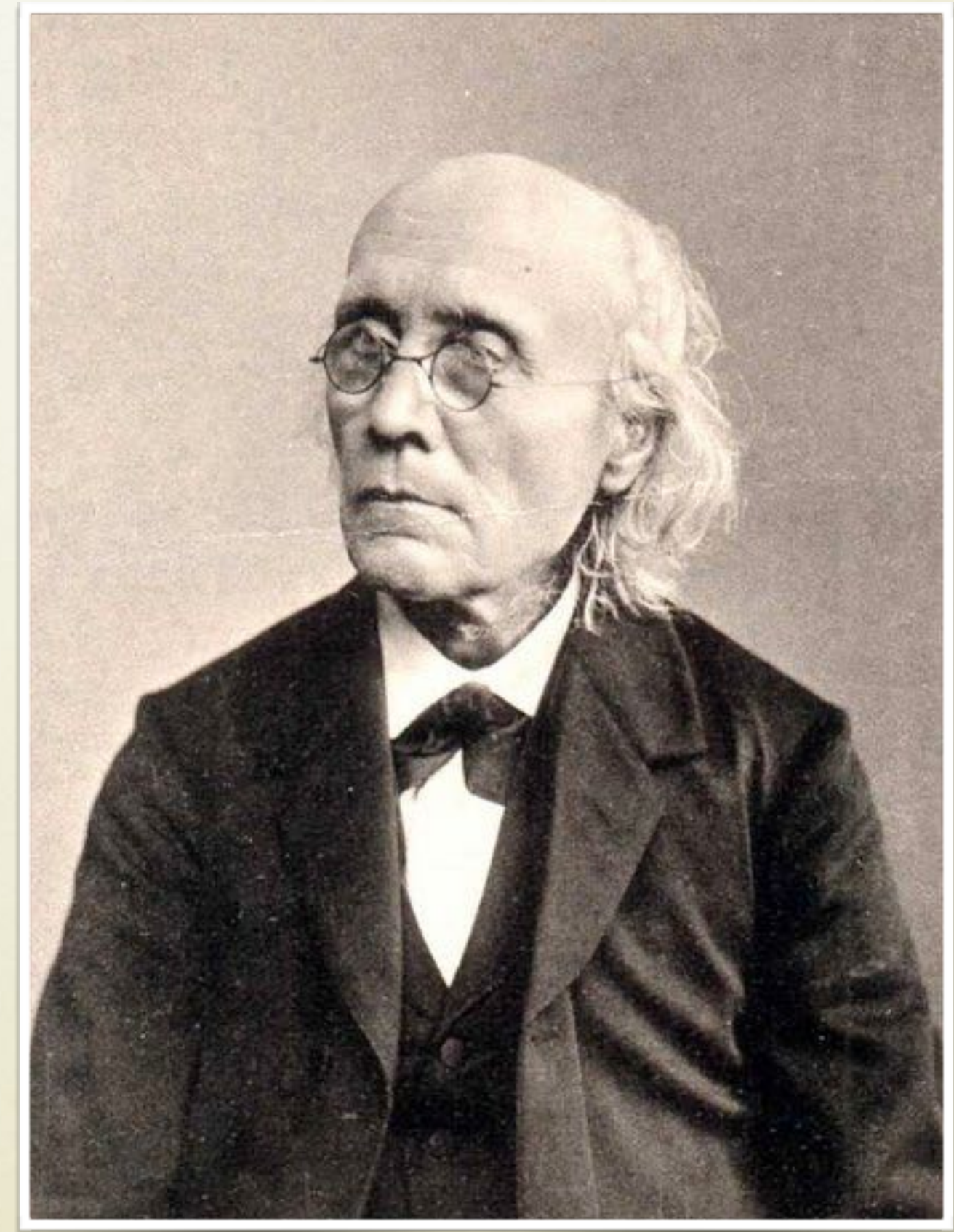




# GUSTAV THEODOR FECHNER

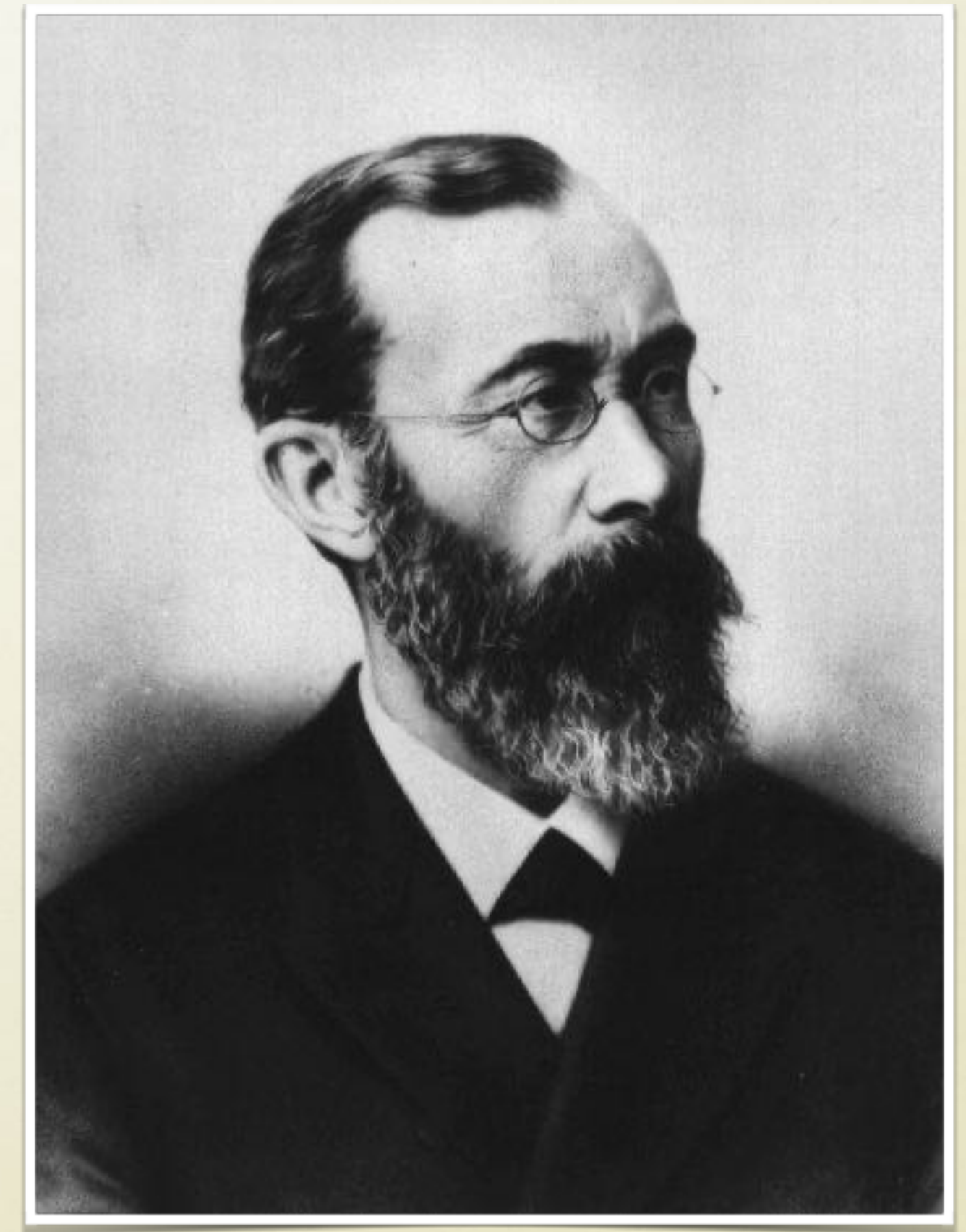
## (1801-1887)

- zakladatel nové disciplíny – **psychofyziky**
- rozpracoval Weberův zákon  
 $S = k \log R$
- ukázal, jak je možno **měřit duševní procesy** –  
vliv na Wundta a jeho laboratoř



# WILHELM WUNDT (1832-1920)

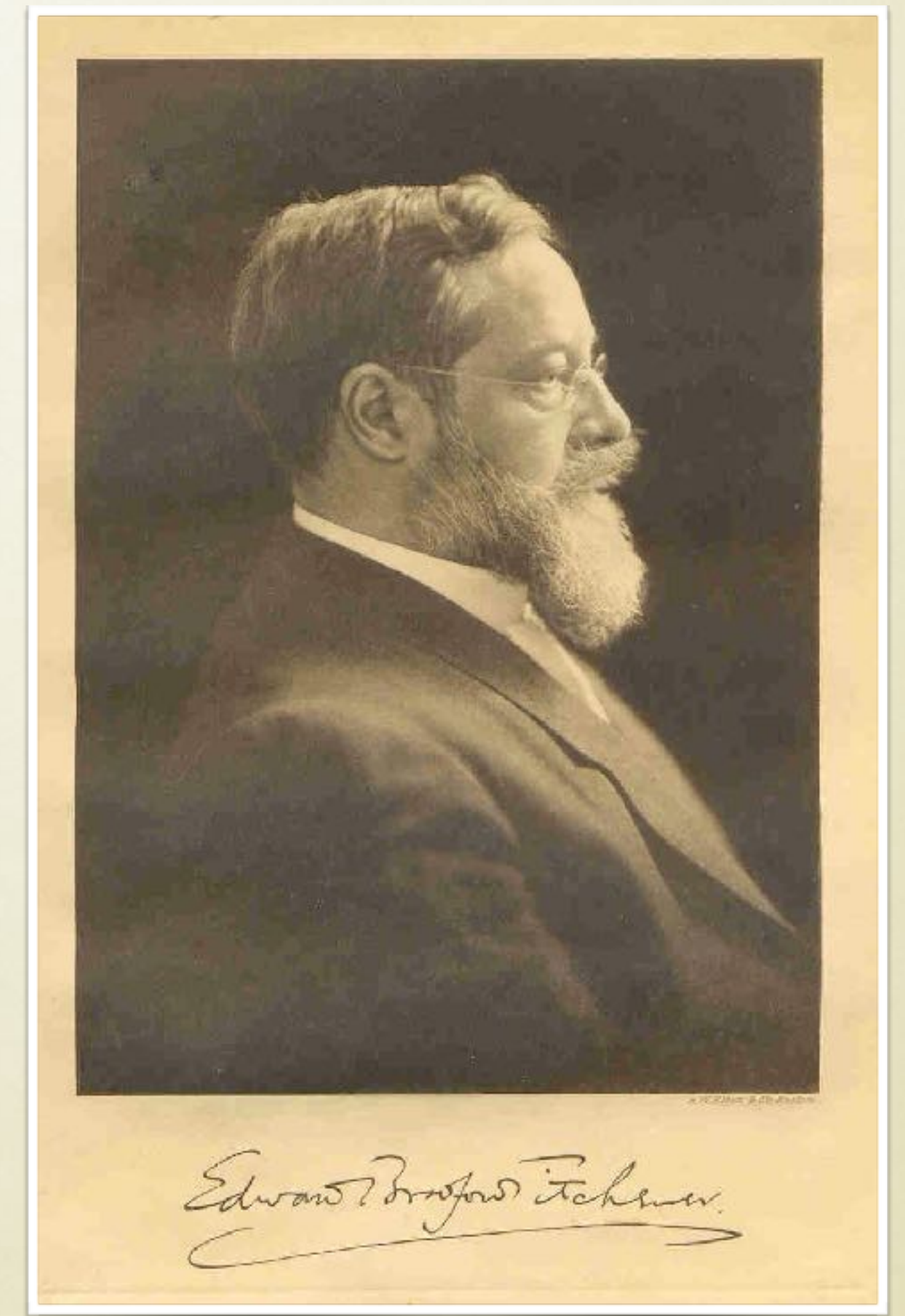
- považován za otce psychologie
- **1879** založil **laboratoř**, ve které prováděl výzkum, učil studenty, kteří pak vytvořili první generaci experimentálních psychologů
- obnovil studium **vědomých** procesů
- **kontrolovaná introspekce** jako klíčová metoda



# EDWARD B. TITCHENER

## (1867-1927)

- rozvinul myšlenky wundtovské psychologie v USA
- 1898 - **The postulates of a structural psychology**
- objektem zkoumání psychologie jsou **různé stavy/elementy vědomí** normálních dospělých jedinců prostřednictvím **introspekce**
- na rozdíl od Wundta viděl jejich organizaci spíše mechanisticky
- psychologie = věda o lidské zkušenosti, která **závisí na subjektu**



# DĚJINY PSYCHOLOGIE

## FUNKCIONALISMUS

# FUNKCIONALISMUS

- Směr vzniká v USA jako opozice proti neplodnému strukturalizmu, počátek americké psychologie
- zabývá se vědomím a adaptací organismu na prostředí
- “neanalyzujeme elementy, zkoumejme procesy”

# CHARLES ROBERT DARWIN

## (1809-1882)

- narozen jako 5. dítě z 6
- původně studoval medicínu, nesnesl pitvy a operace “na živo”
- přihlášen otcem na studium na duchovního

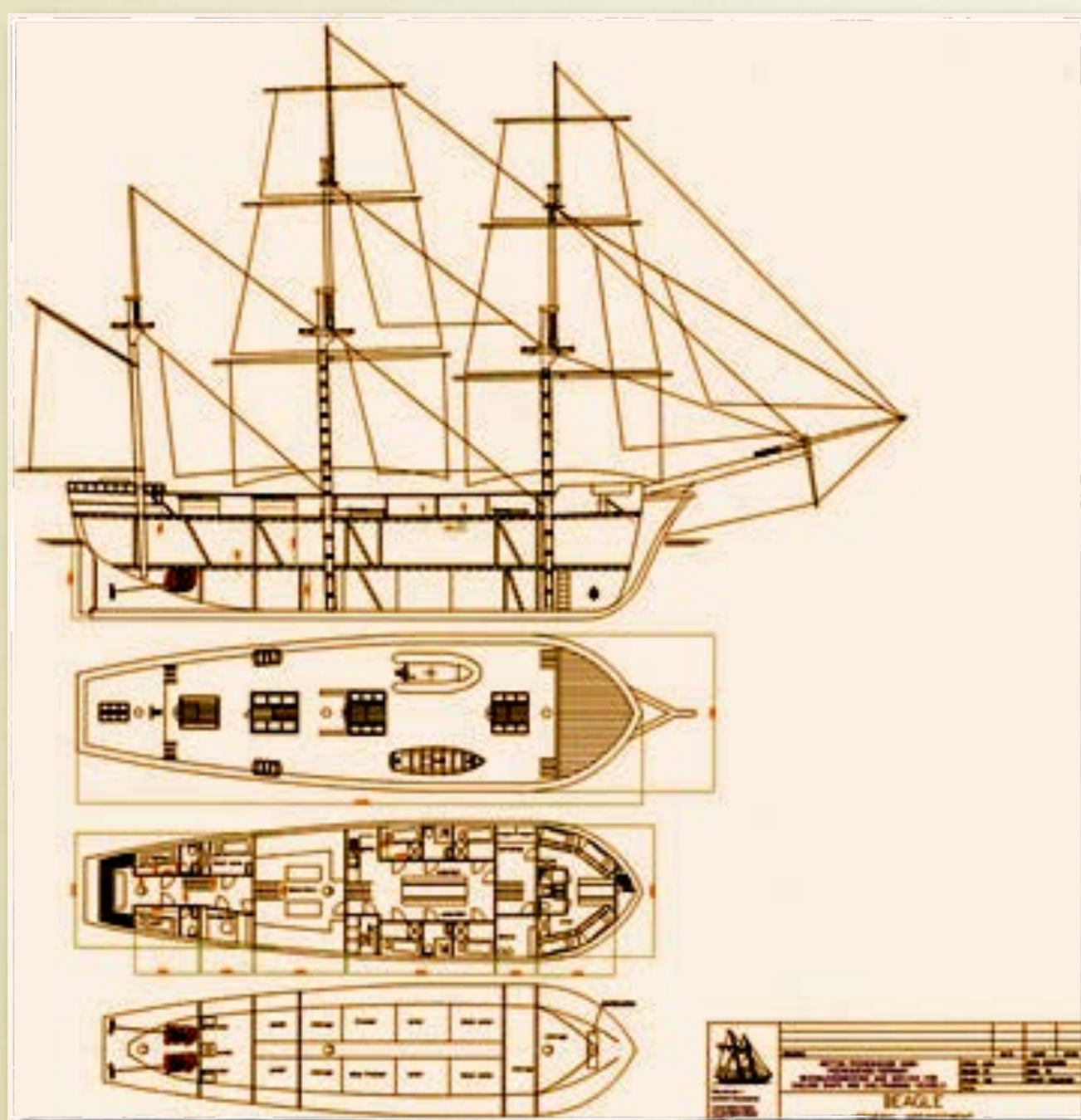


# HMS BAGLE

27.12.1831 - 19.4.1836

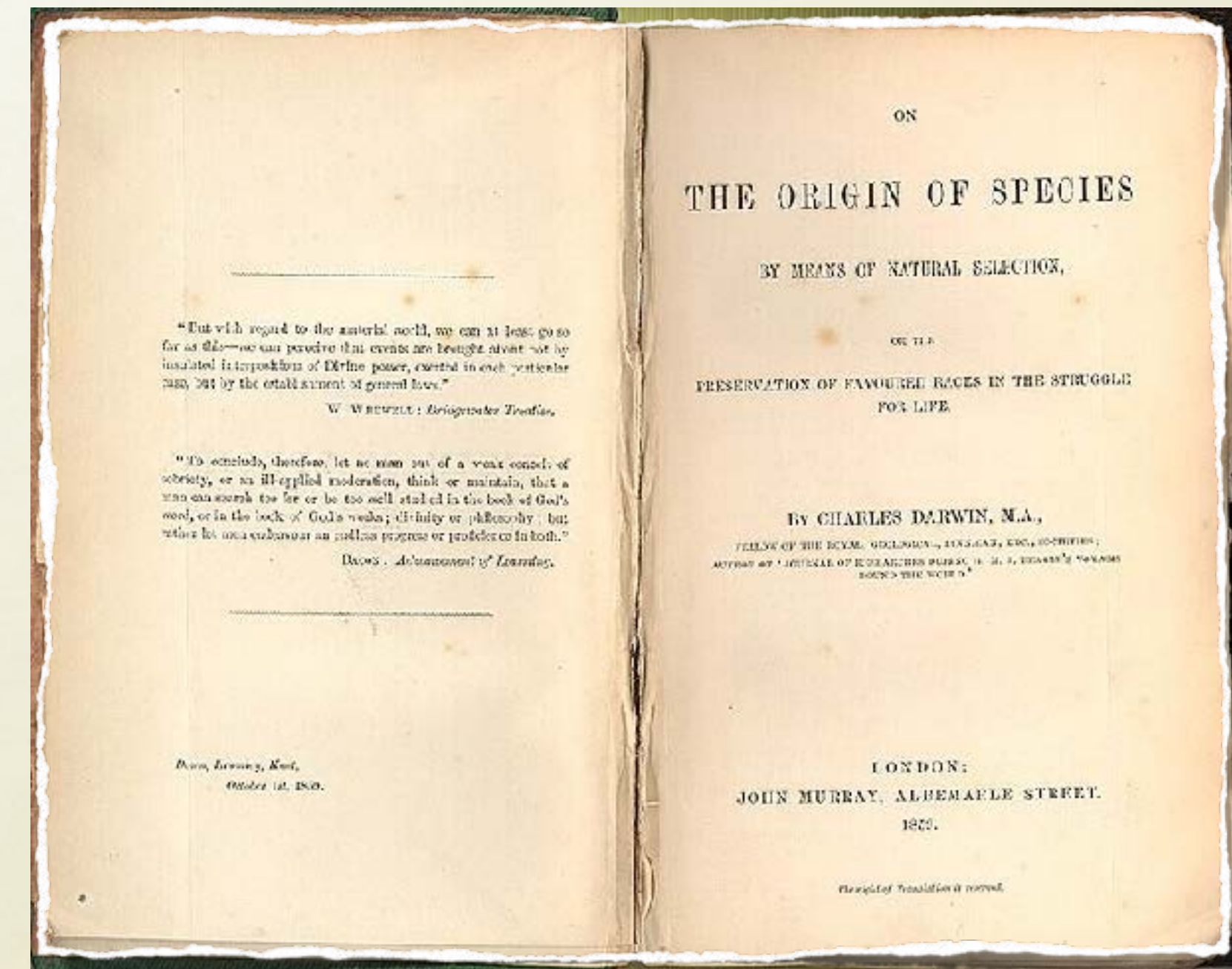


1742 dnů trvající výzkumná  
cesta kolem světa



# O VZNIKU DRUHŮ PŘÍRODNÍM VÝBĚREM, NEBOLI UCHOVÁNÍM PROSPĚŠNÝCH PLEMEN V BOJI O ŽIVOT

- 1838 - rok formulace “teorie přírodního výběru”
- 1858 - dopis od A.R. Wallaceho
- 1859 - Darwin vydává knihu  
    **“O původu druhů”**
- Darwinovy myšlenky vedly až ke vzniku eugeniky a rasovým teoriím

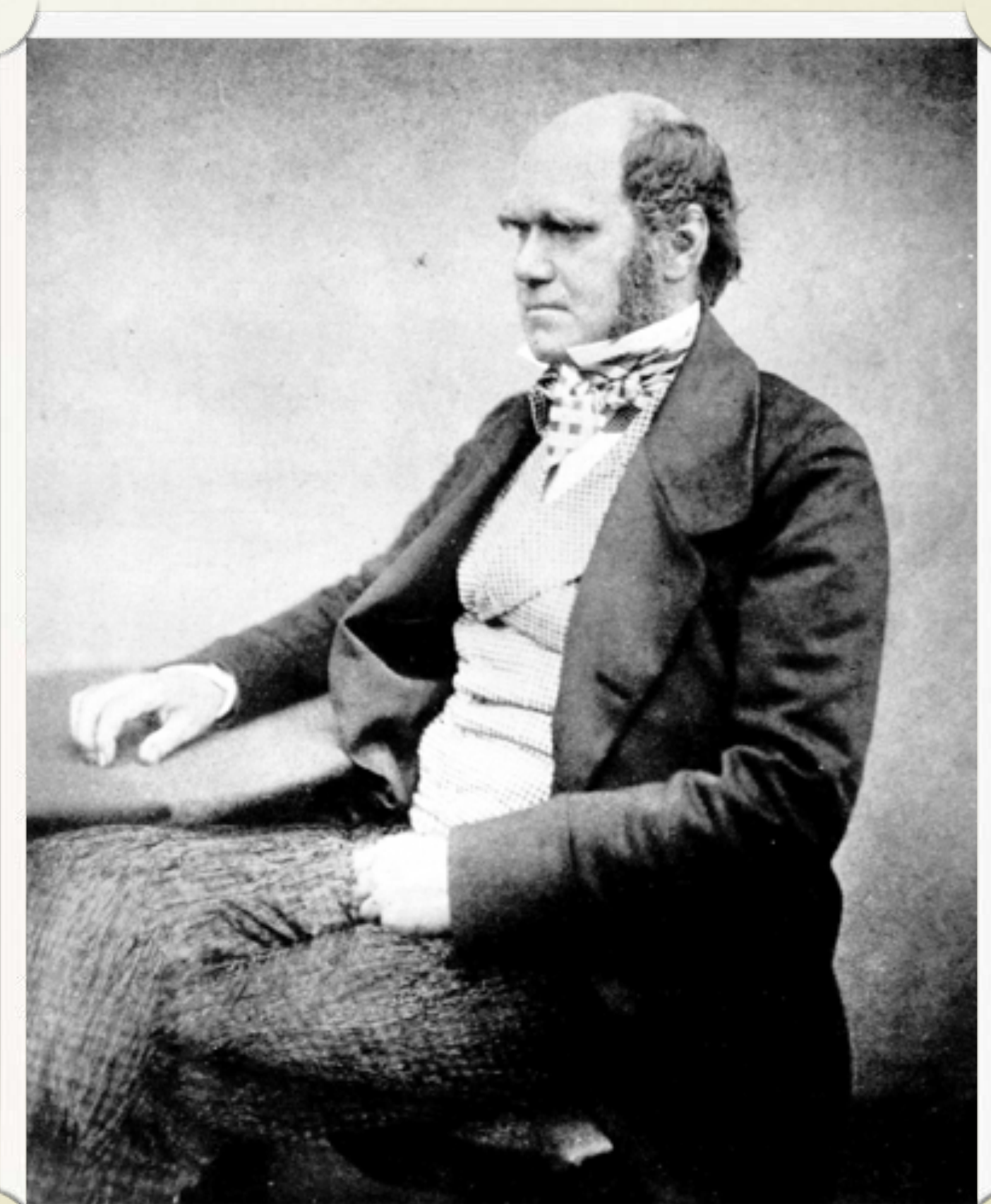




# CHARLES ROBERT DARWIN

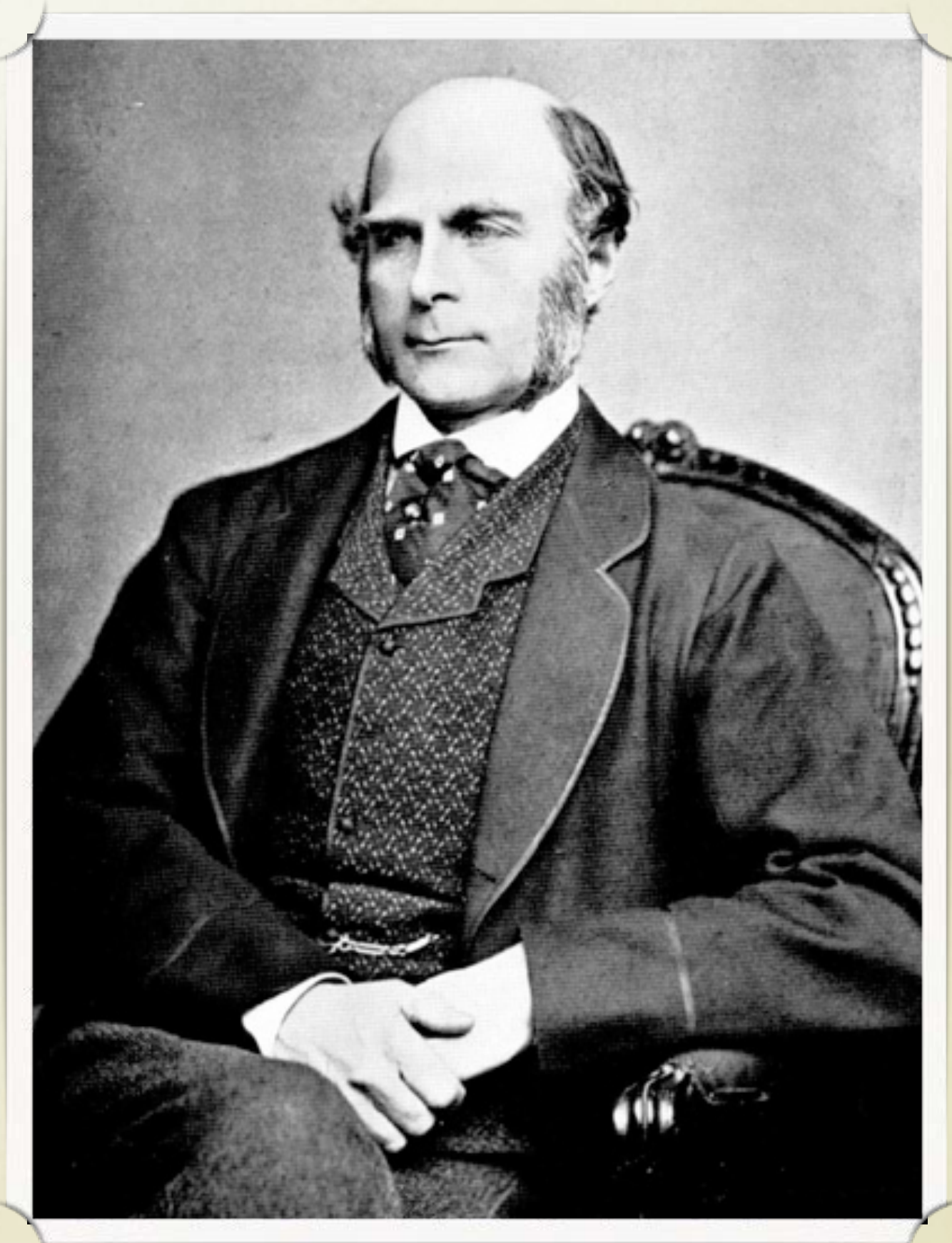
## (1809-1882)

- **evoluční teorie vývoje druhů** prostřednictvím **přirozeného výběru**
- výrazný vliv na psychologii: kontinuita psychických funkcí mezi lidmi a nižšími živočichy, důraz na **adaptaci organismu** na prostředí



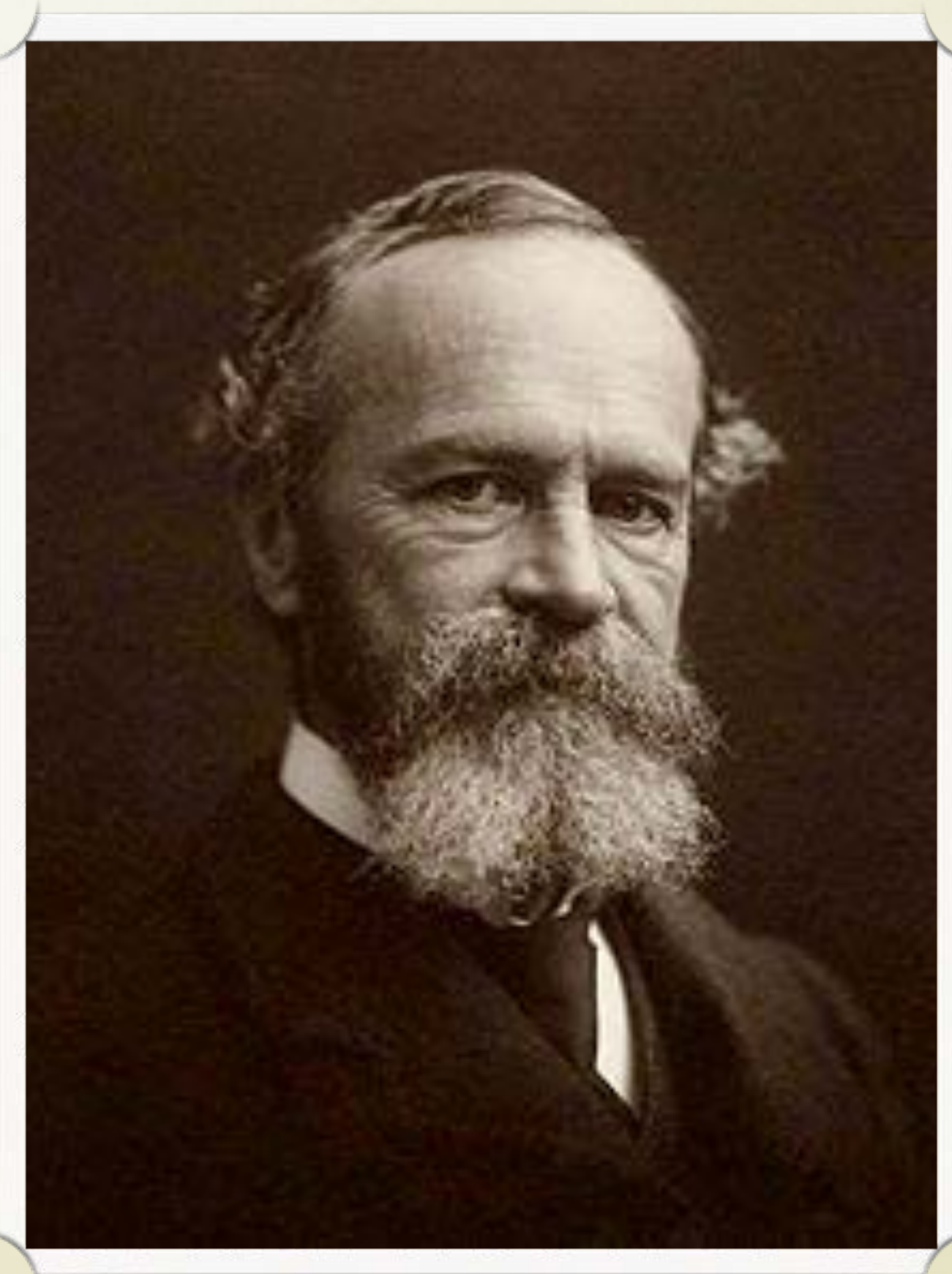
# FRANCIS GALTON (1822-1911)

- významná postava psychologie
- dědičnost inteligence, individuální rozdíly, eugenika
- aplikace statistických postupů
- testy, dotazníky, slovní asociační test (75 slov)
- zkoumal představivost



# WILLIAM JAMES (1842-1910)

- významný americký psycholog
- začal učit psychologii v USA
- napsal vlivnou učebnici “Principles of Psychology”

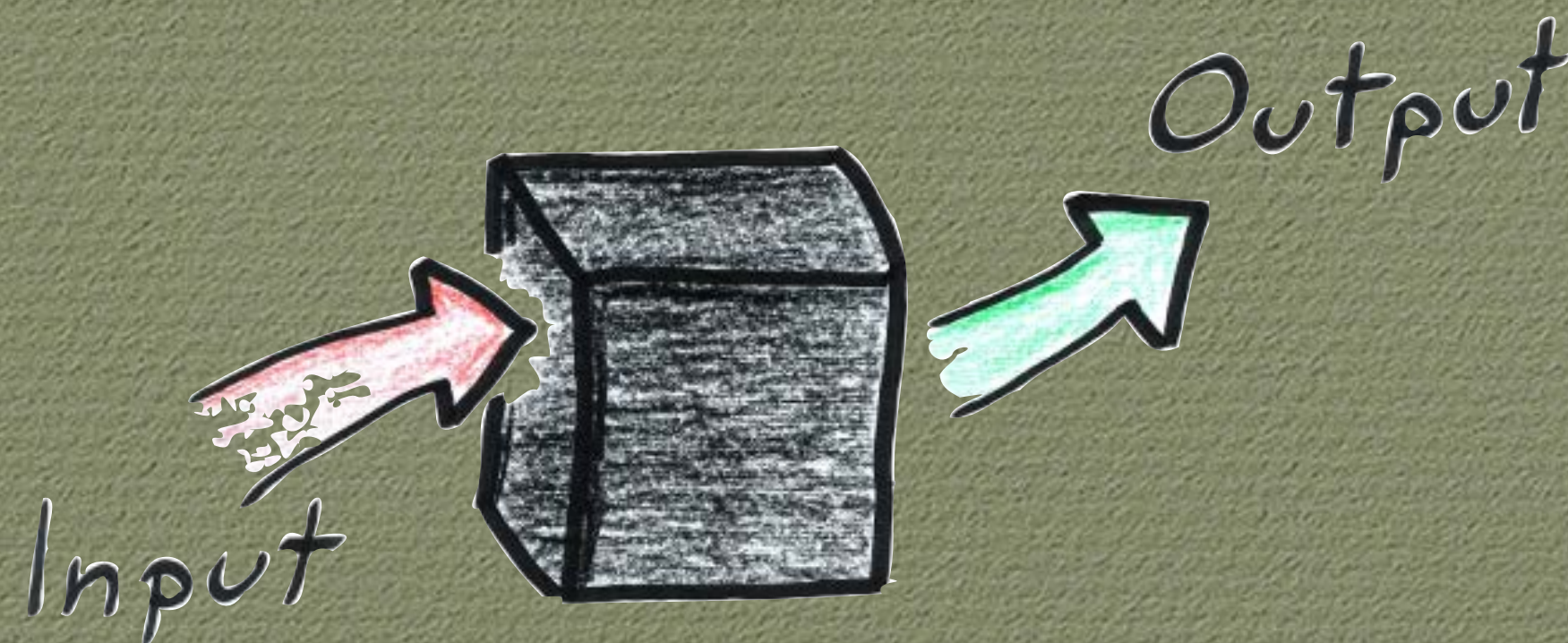


# WILLIAM JAMES (1842-1910)

- předmětem psychologie je analýza vědomých stavů mysli a funkcí, které mají pro organismus
- duševní procesy prodělávají evoluční vývoj
- nemá význam zkoumat jednotlivé elementy, musíme se ptát spíše po funkcích jednotlivých procesů
- i vědomí je proces/funkce, je osobní povahy (já)
- vědomí je osobní, kontinuální, neustále se měnící, selektivní
- klíčovou metodou je naturalistická introspekce - zcela jinak vymezená než u strukturalistů
- periferní teorie emocí

# DĚJINY PSYCHOLOGIE

## BEHAVIORISMUS



# BEHAVIORISMUS

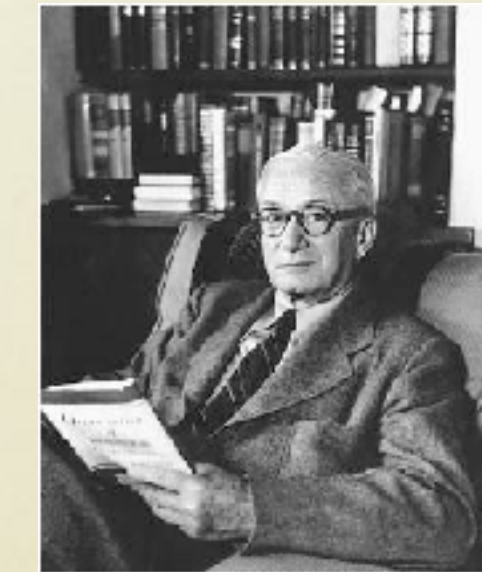
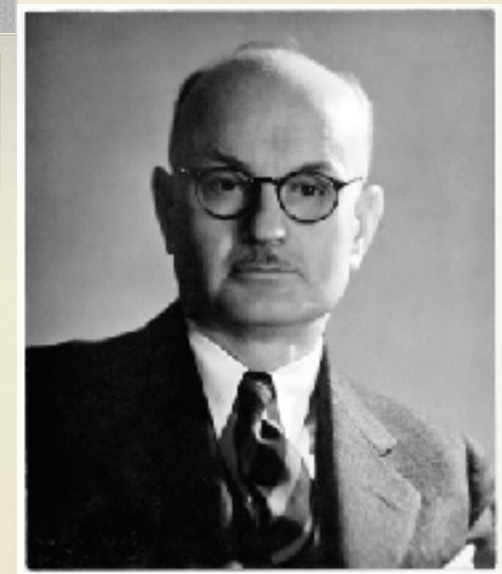
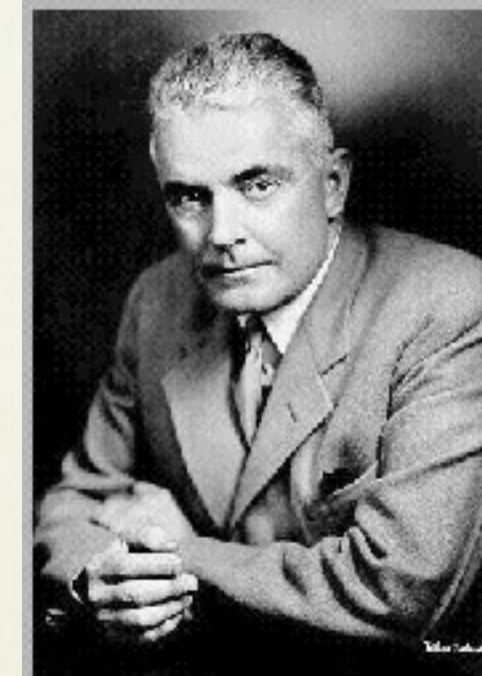
- Psychologie je podle pojetí behaviorismu čistě objektivní, experimentální přírodní věda. Jejím cílem je předvídání a ovládání chování.
- tzv. „druhá síla“ v psychologii  
(psychoanalýza, behaviorismus, humanistická p.)
- dva aspekty behaviorismu
  - metodologický behaviorismus
  - metafyzický behaviorismus



# DŮLEŽITÉ POSTAVY

## zakladatelé

- John Broadus Watson (1878 - 1958)
- Edward Chace Tolman (1886 - 1959)
- Edwin Ray Guthrie (1886–1959)



# 4 FÁZE BEHAVIORISMU

- **raný behaviorismus 1912-1930**
  - studium chování lidí a zvířat, schéma S-R
  - Watson, Weiss, Lashley
- **1930-1948**
  - revize metodologických a teoretických základů
  - „velké“ teorie učení
  - intervenující proměnná
  - Tolman, Skinner, Hull



# 4 FÁZE BEHAVIORISMU

- **neobehaviorismus**
  - výsledek spolupráce behavioristů s gestaltisty
  - K. W. Spence, D. Rapaport, E. Hilgard
- **subjektivní behaviorismus**
  - využití psycholingvistiky, kybernetiky
  - termíny interdisciplinární povahy
- postupně stále větší posun k (experimentálnímu) zkoumání vnitřních podmínek vnějšího chování

# PSYCHOLOGIE ZVÍŘAT

- George John Romanes (1848-1894) – zakladatel komparativní psychologie
- Conwy Lloyd Morgan (1852-1936) – princip parsimonie v komparativní psychologii
- Jacques Loeb (1859-1924) – koncept tropismu



# JOHN BROADUS WATSON

## (1878-1958)



- 1913 *Psychology as the behaviorist views it*
- **základní principy behaviorismu:**
  - psychologie jako objektivní experimentální disciplína přírodních věd
  - teoretickým cílem je predikce a kontrola chování
  - introspekce jako metoda nemá vědeckou hodnotu; vědomí není možné zkoumat
  - mezi lidským a zvířecím chováním není kvalitativní rozdíl
- Dejte mi tucet zdravých, dobře stavěných dětí a můj vlastní svět, ve kterém bych je mohl vychovávat, a já vám ručím za to, že z kteréhokoli z nich, náhodně vybraného, mohu vychovat jakéhokoli odborníka – lékaře, právníka, umělce, obchodníka, velitele a samozřejmě i žebráka nebo zloděje, nezávisle na jejich talentu, sklonech, schopnostech, povolání a rase jejich předků.

# WATSONOVSKÝ BEHAVIORISMUS

- **studium zákonitostí chování** = sekrece žláz a pohyby svalů
- chování se skládá z elementů, může být analyzováno **vědeckými metodami**
- **cílem predikovat R** (response) **z S** (stimulus, podnět), nebo odhadnout **S** z R
- **vědomí** (pokud vůbec existuje) **nemůže** být **vědecky zkoumáno**
- důraz na **vlivy prostředí**

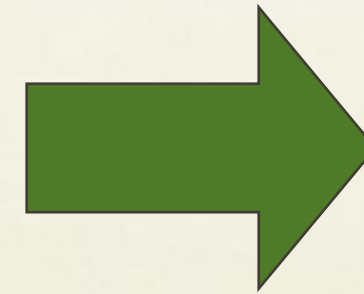
# PŘÍKLAD BEHAVIORISTICKÉ STUDIE

- J.B. Watson & R. Rayner (1920). **Conditioned emotional reactions.** *Journal of Experimental Psychology*, 3 (1), pp. 1-14.
- označována i jako tzv. *Little Albert* study
- cílem získat empirické důkazy pro tvrzení, že různé druhy emocionálních reakcí mohou být napodmiňovány

# PŘÍKLAD BEHAVIORISTICKÉ STUDIE

Nepodmíněný podnět  
**HLUK**

Nepodmíněná reakce  
**STRACH**



Podmíněný podnět  
**BÍLÁ KRYSA**

Podmíněná reakce  
**STRACH**

# PŘÍKLAD BEHAVIORISTICKÉ STUDIE

- **otázky:**

- 1) lze vyvolat strach ze zvířete (bílé krysy) spojením vizuální prezentace zvířete a úderu na tyč?
- 2) pokud ano, nastane přenos na jiná zvířata a objekty?
- 3) jaký je vliv času na vytvořenou CER?
- 4) pokud CER po určitém čase nevyhasne, jaké laboratorní metody lze použít k jejímu odstranění?

- **odpovědi**

- ad 1) už po 7 spojených prezentacích úderu na tyč a vizuální prezentace krysy vytvořena CER
- ad 2) dochází k transferu, šíře transferu značná
- ad 3) přímo podmíněná a přenesená CERs přetrvala s určitou ztrátou intenzity více než měsíc
- ad 4) nebyla možnost zkoumat

# PŘÍKLAD BEHAVIORISTICKÉ STUDIE

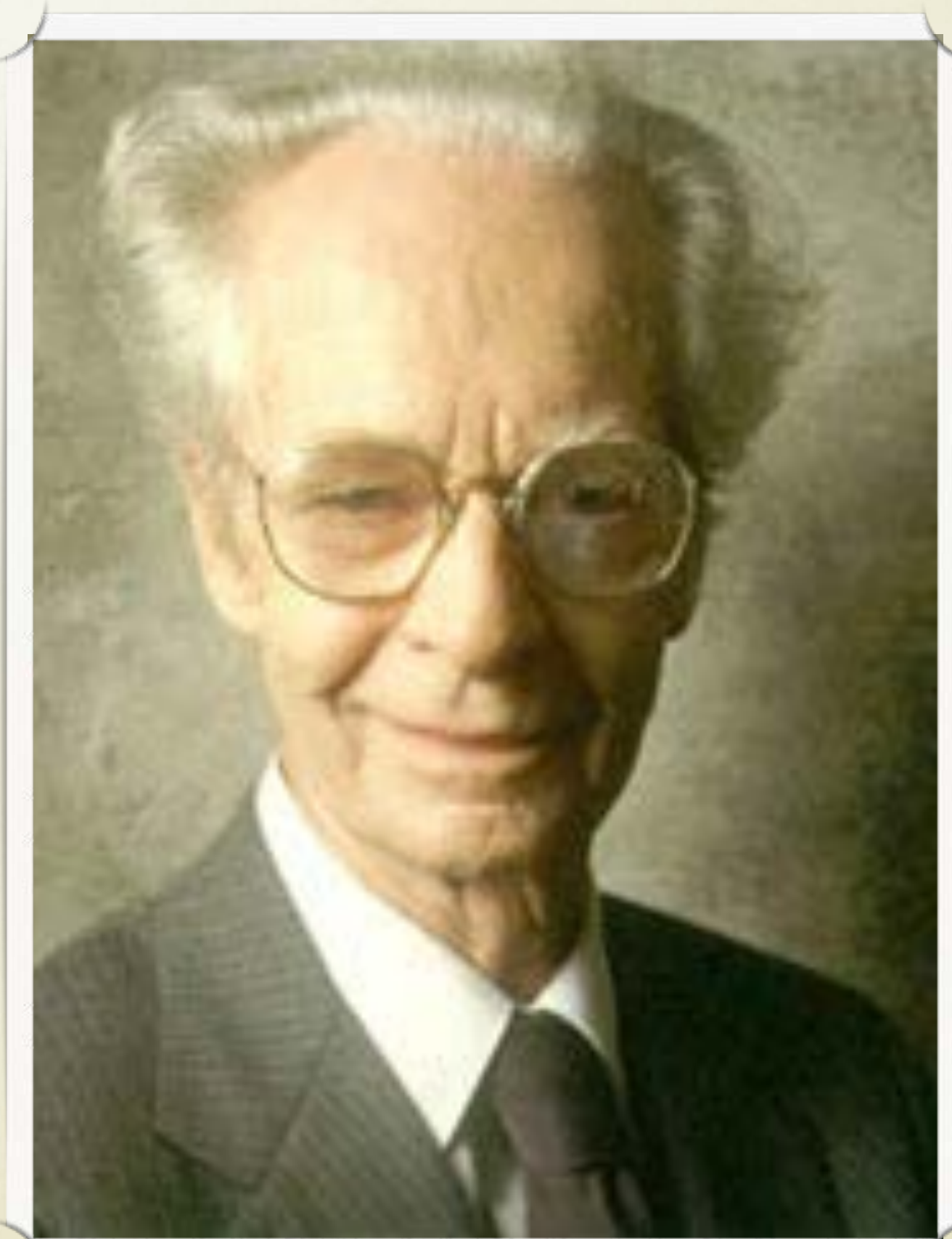




# BURRHUS FREDERIC SKINNER

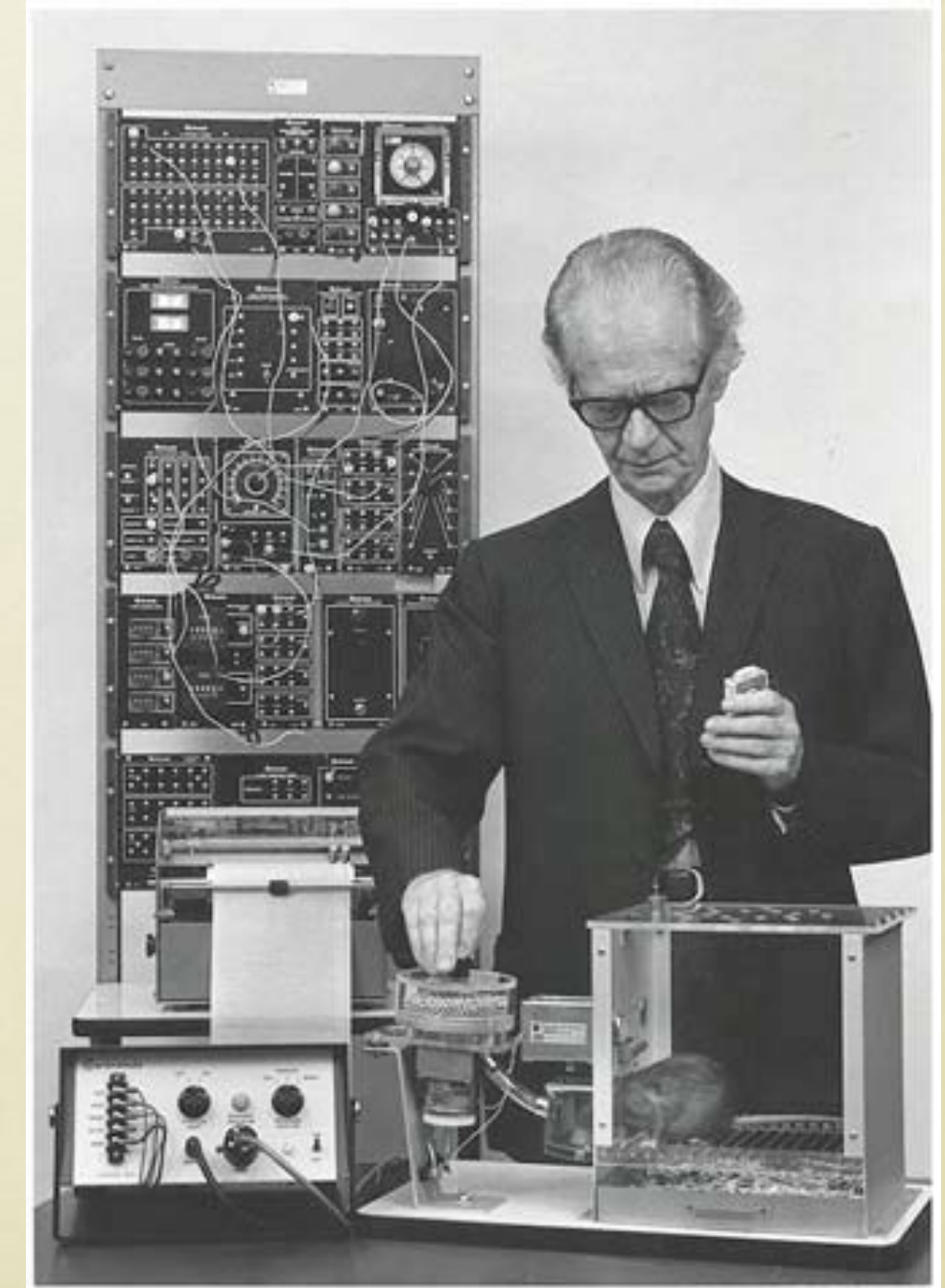
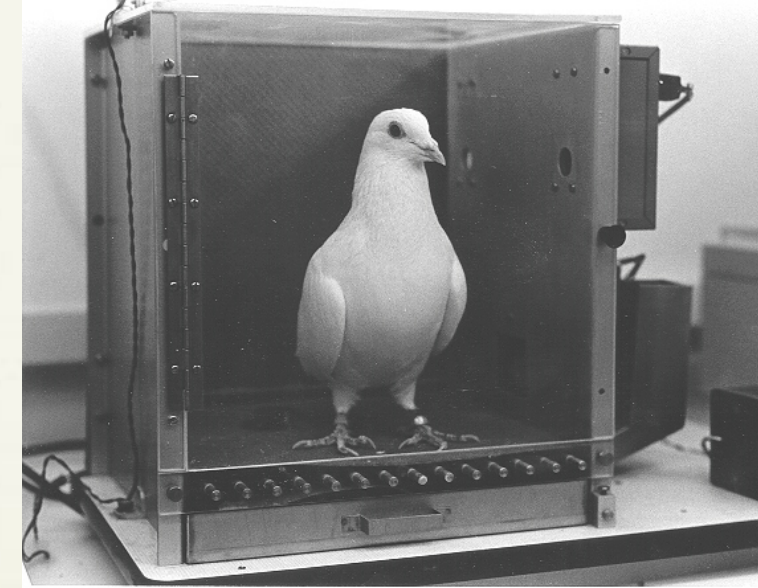
## (1904-1990)

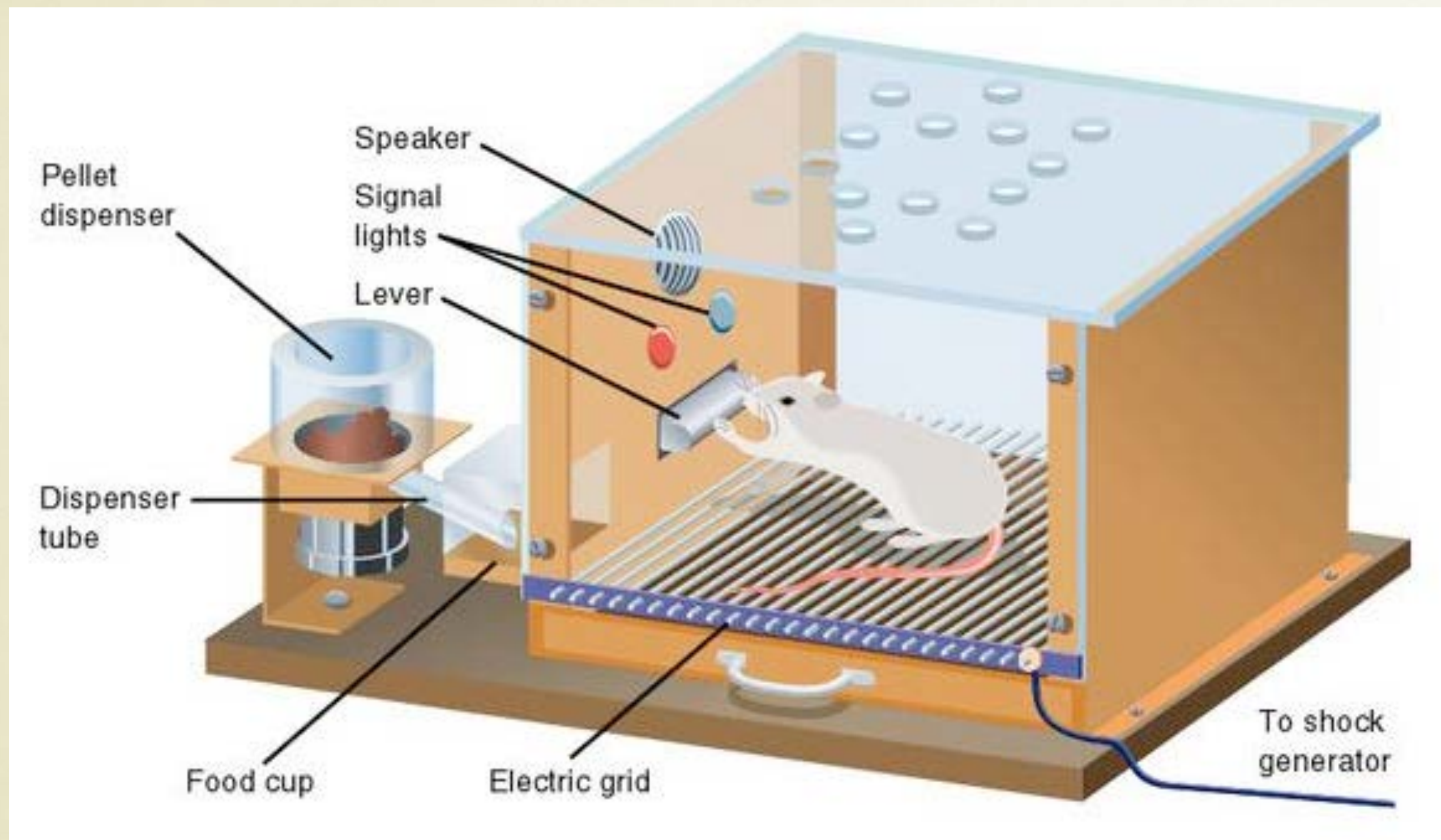
- operantní (instrumentální) podmiňování
- experimenty na krysách, holubech a lidech
- radikální behaviorismus -pouze pozorovatelné chování, žádné intervenující proměnné



# SKINNERŮV BEHAVIORISMUS

- klíčový termín – posílení
- operantní podmiňování podle Skinnera adekvátnější model učení (klasické podmiňování funkcí laboratorní situace)
- spíše popisný než vysvětlující systém





# DĚJINY PSYCHOLOGIE

## GESTALT PSYCHOLOGIE

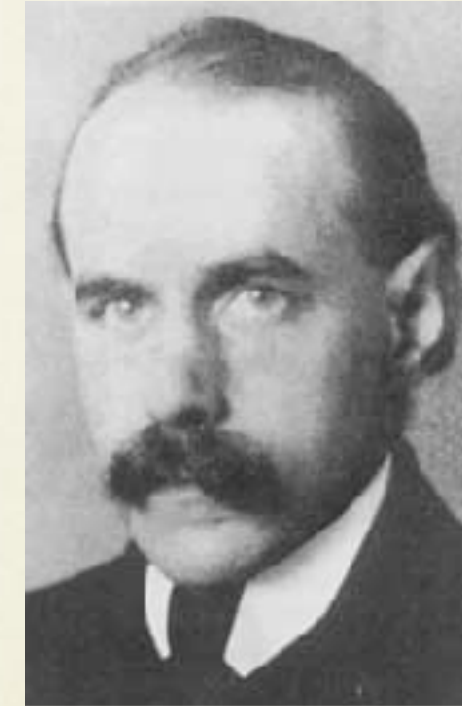


# GESTALT PSYCHOLOGIE

- Gestalt může být do češtiny překládán jako tvar, podoba, celek, vzhled, - a nepřekládá se ...
- Celek je něco jiného než suma částí, z níž je složen.
- Začátek 20. století
- Pokračovatelé v USA
- Hlavní metodou získávání poznatků je v tvarové psychologii **fenomenologie**, tj. introspektivní přezkoumávání jevů jako takových.

# DŮLEŽITÉ POSTAVY

- *zakladatelé*
  - **Max Wertheimer** (1880 - 1943)
  - **Kurt Koffka** (1886 - 1941)
  - **Wolfgang Köhler** (1887 - 1967)



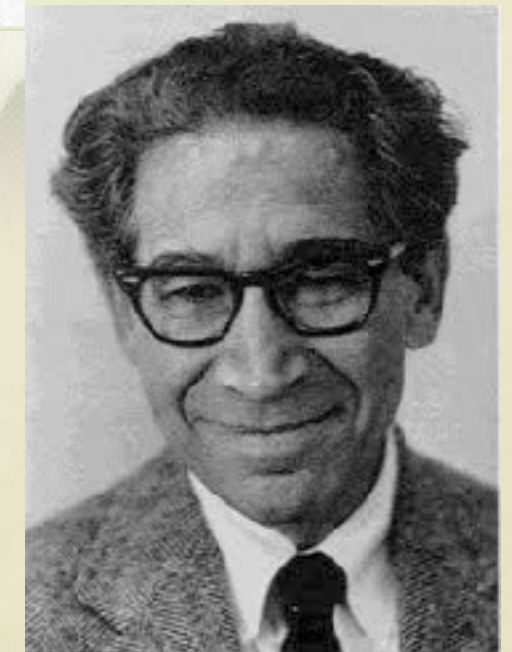
# DŮLEŽITÉ POSTAVY

- *následovníci*

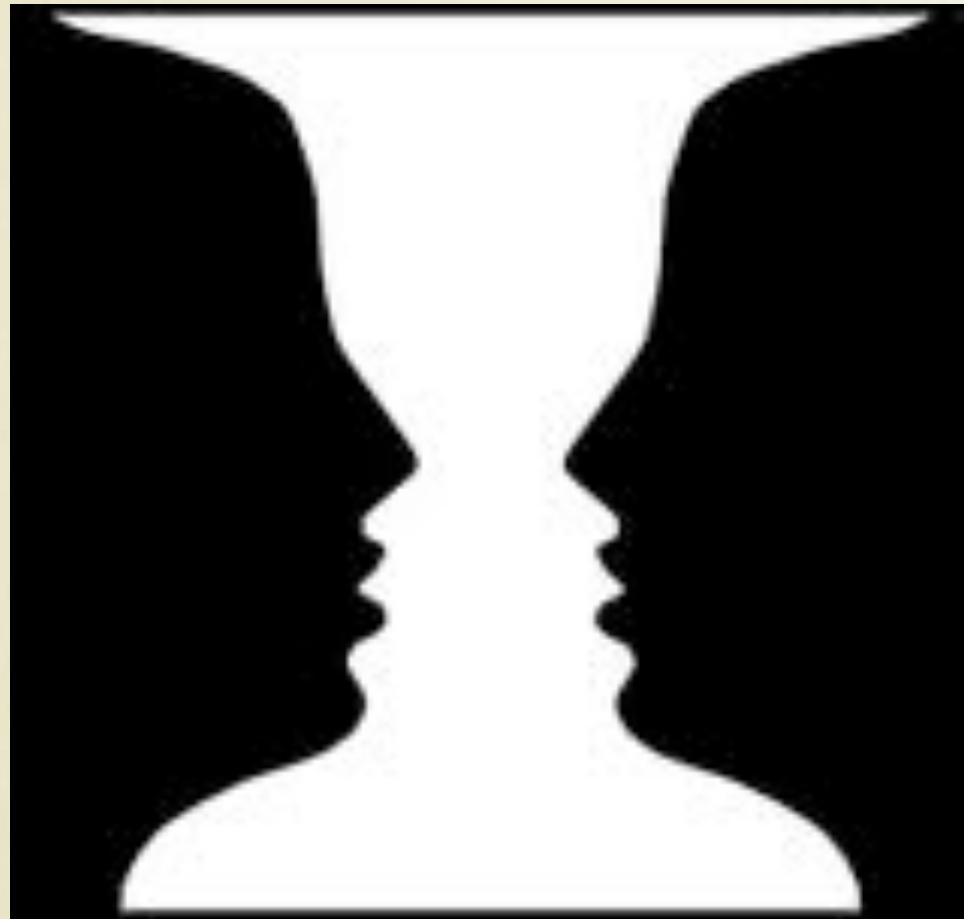
- **Kurt Lewin** (1890 - 1947)

- **Karl Duncker** (1903 - 1940)

- **Leon Festinger** (1919 - 1989)



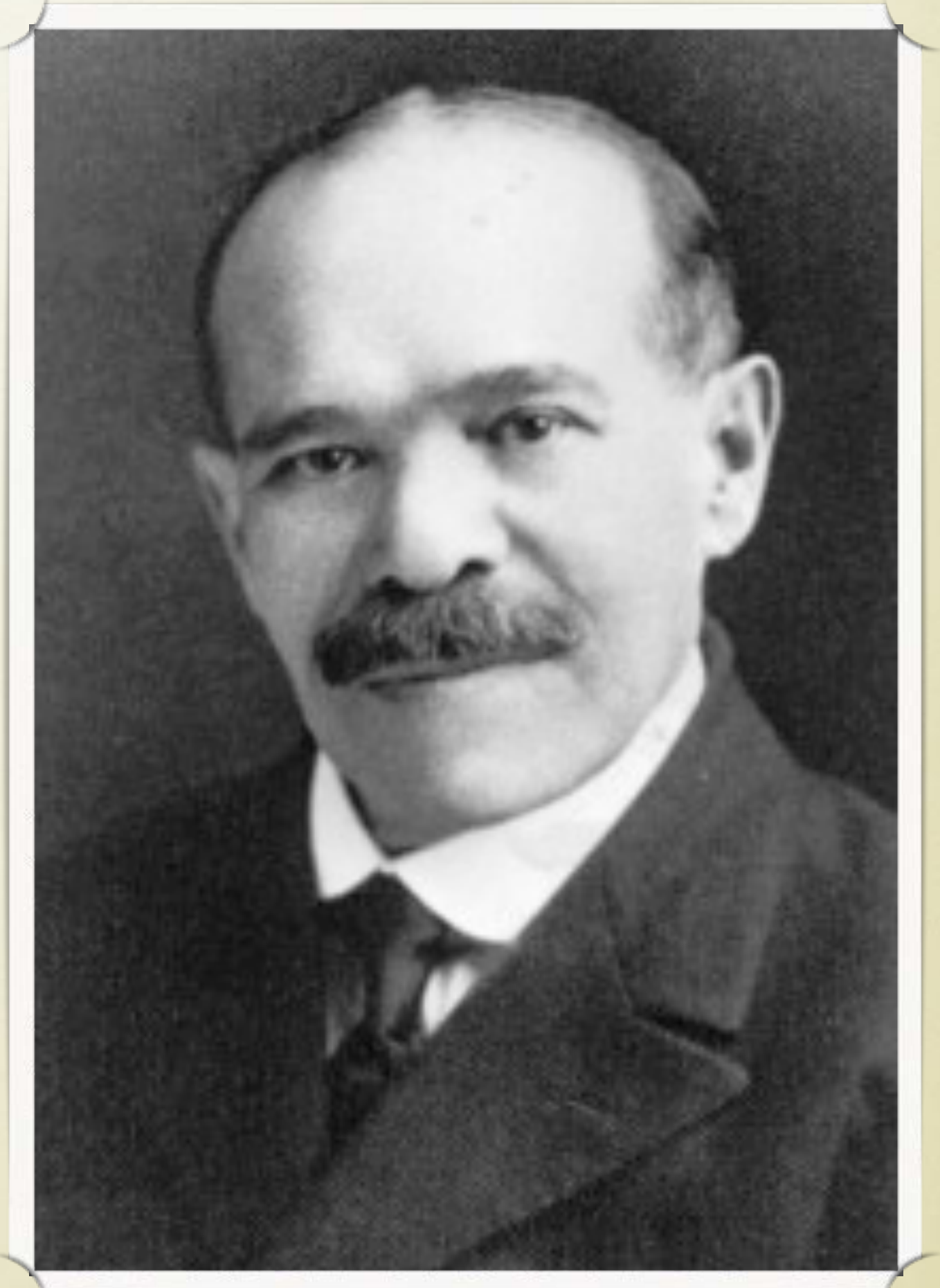
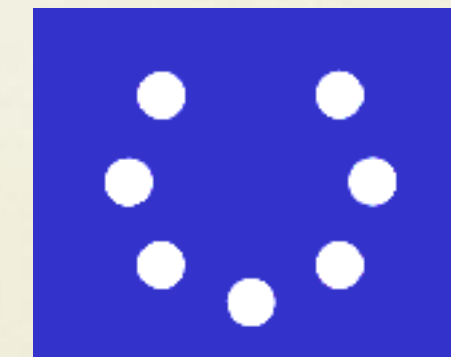
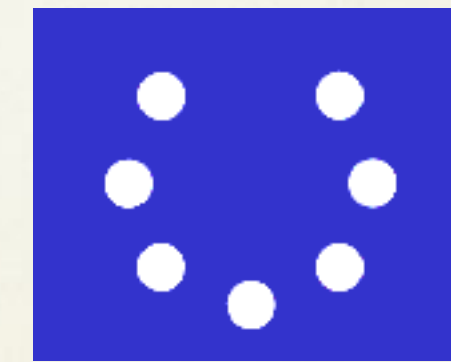
# FIGURA VS. POZADÍ





# MAX WERTHEIMER (1880-1943)

- 1910 ří-fenomén
- zakladatel tzv. berlínské školy gestaltpsychologie
- 1923 článek o principech organizace vnímání
- 1945 Productive Thinking – gestaltistický pohled na myšlení a řešení problémů
  - reproduktivní myšlení
  - produktivní myšlení



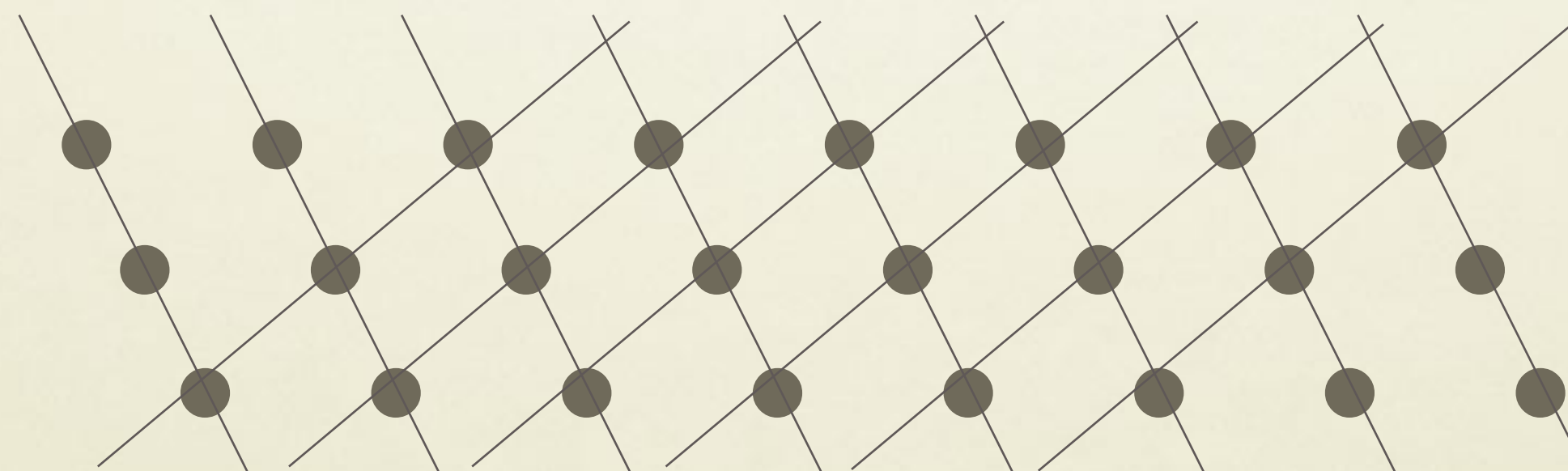
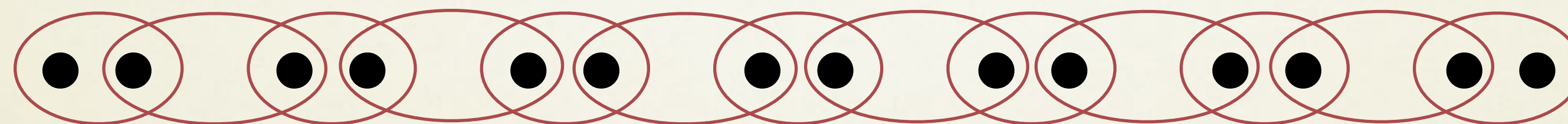
# ZÁKONY GESTALTŮ

Během dvanácti let objevili tvarově orientovaní psychologové mnoho **principů vnímání** neboli  
**“zákonů gestaltů”**.

(nakonec bylo ustanoveno 114 zákonů)

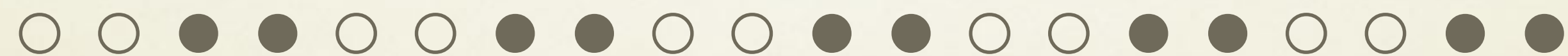
# ZÁKONY GESTALTŮ

blízkosti



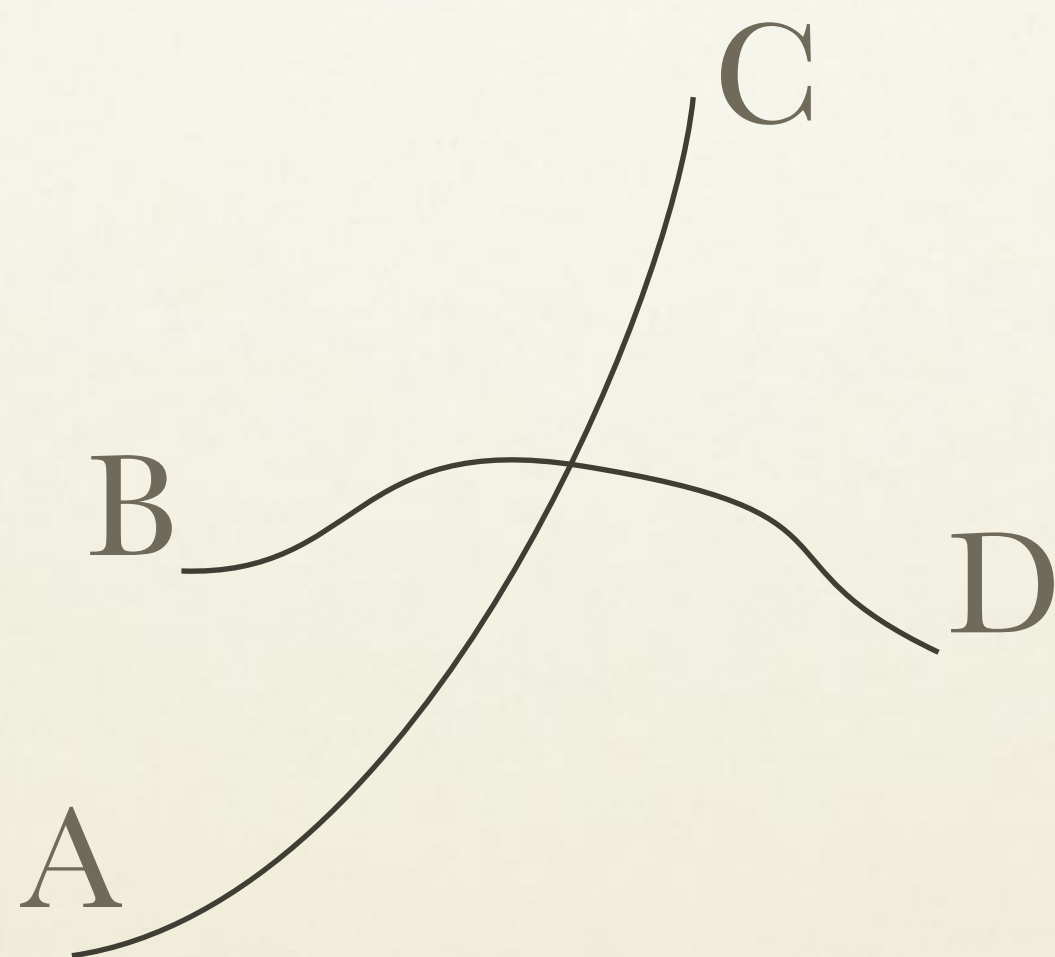
# ZÁKONY GESTALTŮ

podobnosti



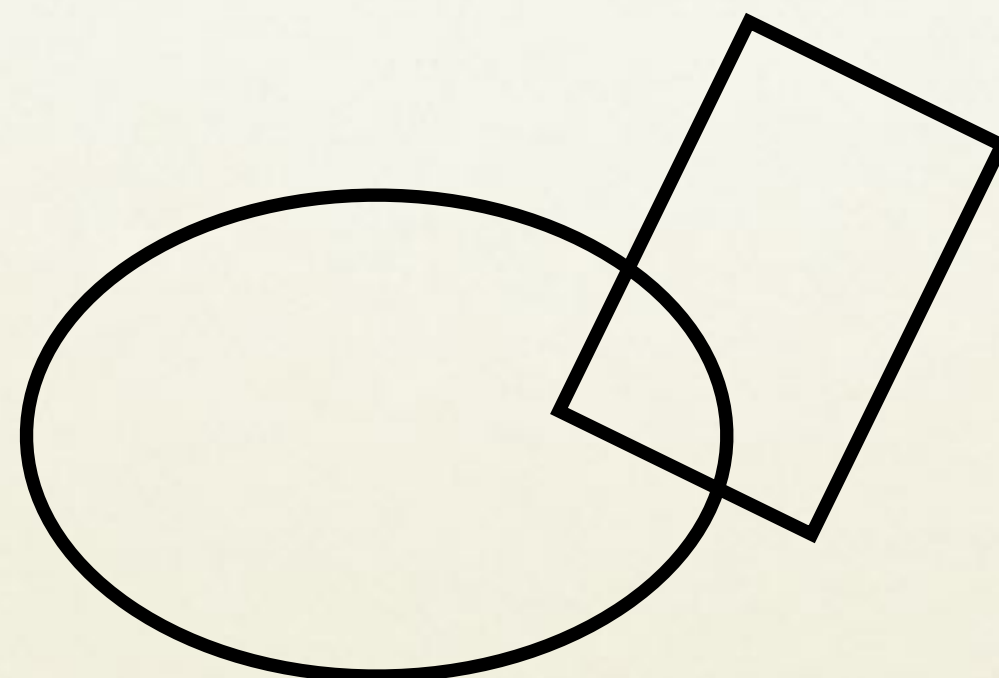
# ZÁKONY GESTALTŮ

pokračování nebo směru



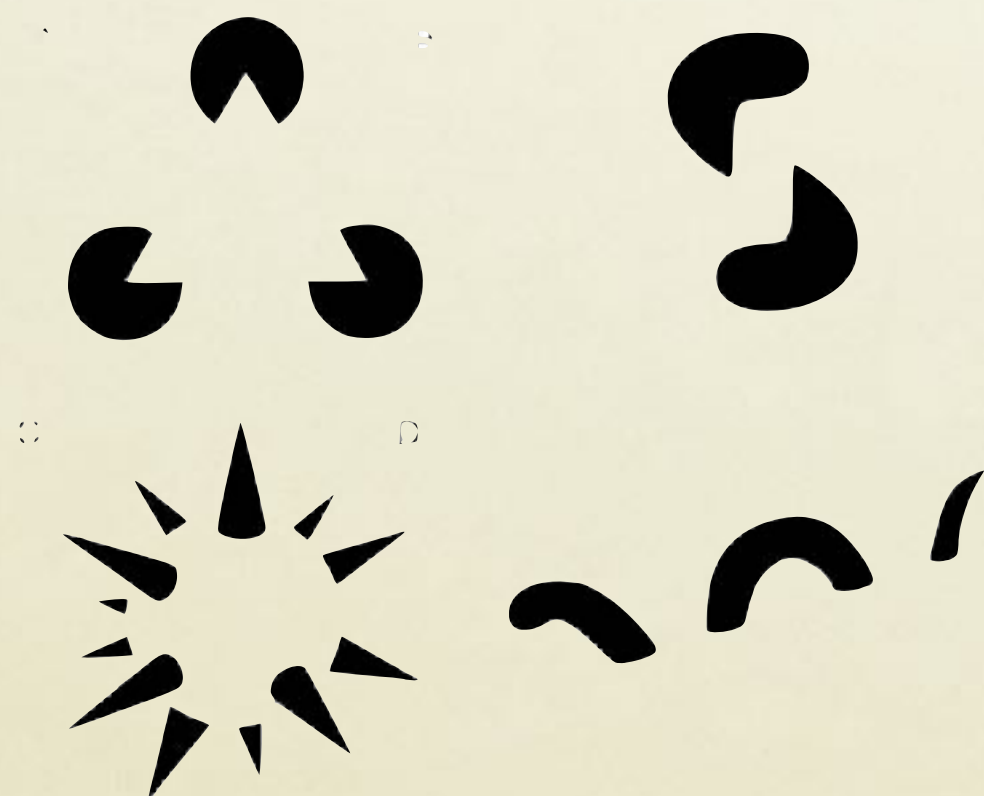
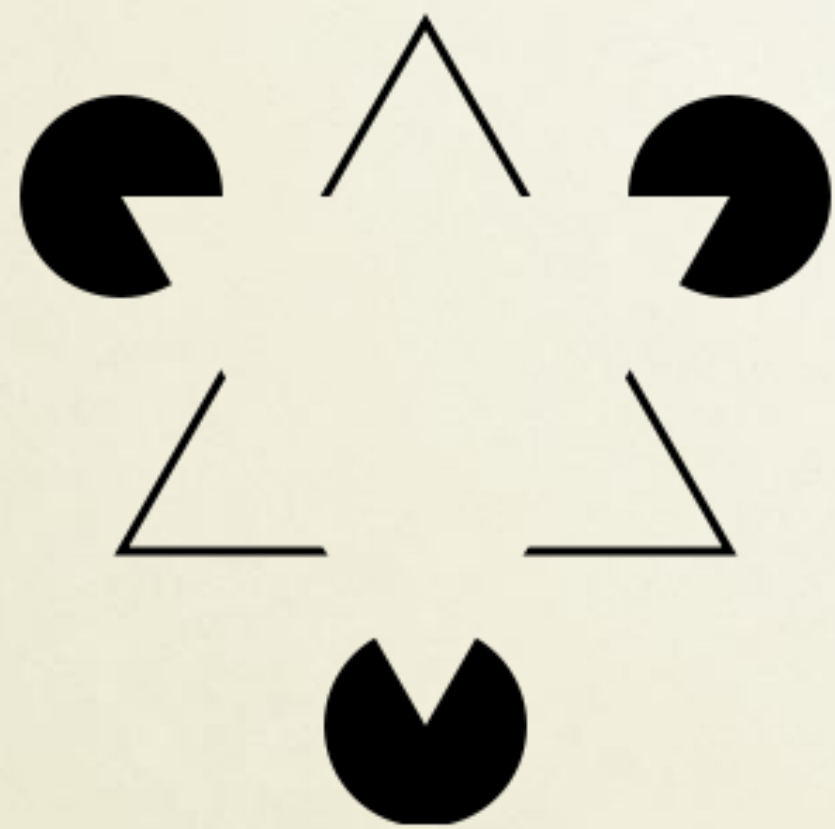
# ZÁKONY GESTALTŮ

výstižnosti (Prägnanz)



# ZÁKONY GESTALTŮ

dobrého tvaru



# ZÁKONY GESTALTŮ

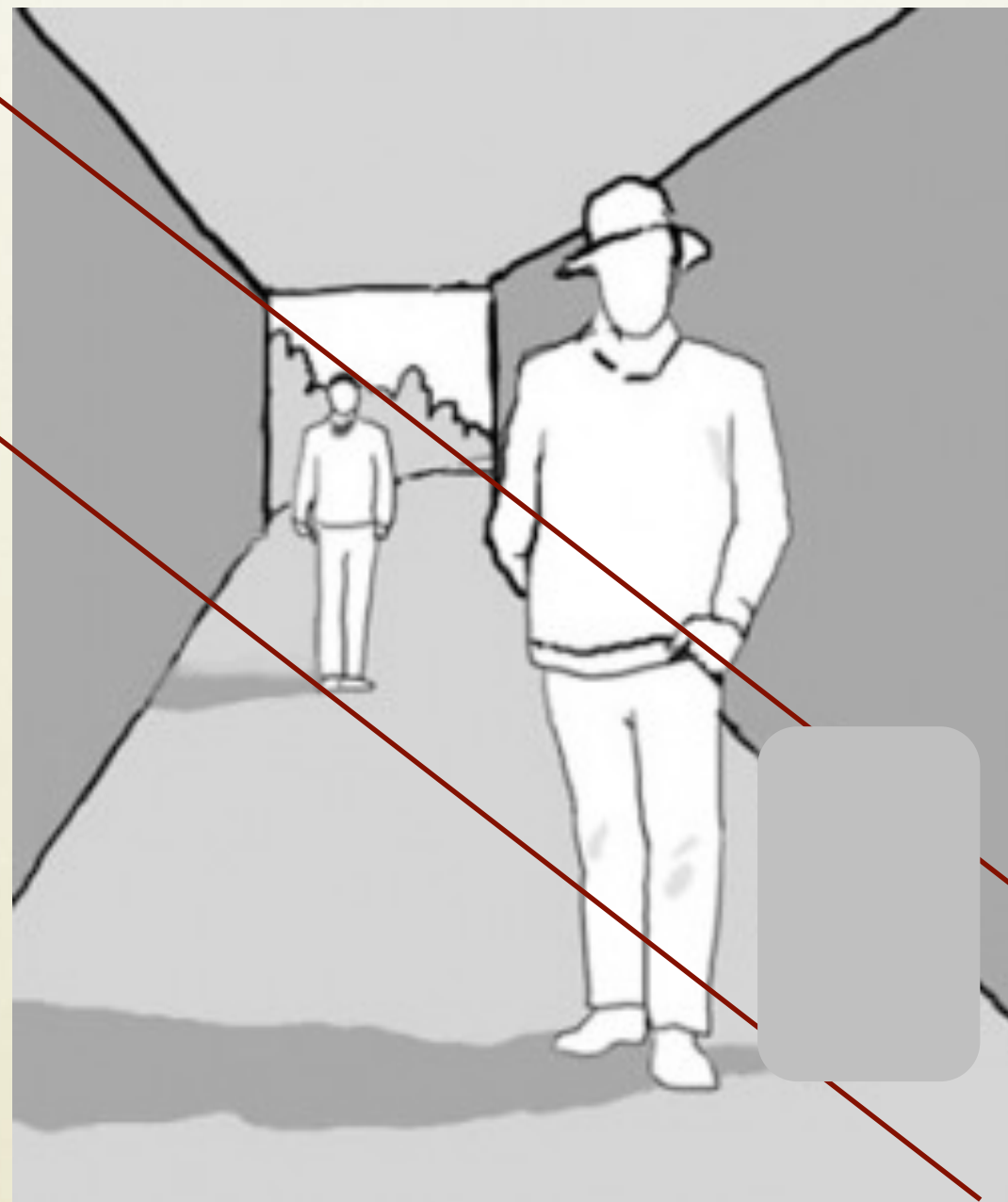
vnímání figury a pozadí





# ZÁKONY GESTALTŮ

konstantnost velikosti



# KURT LEWIN (1890-1947)

- teorie motivace
- teorie pole, topologie jako matematický model duševních procesů
- 1936 Principles of Topological Psychology
- sociální psychologie, výzkum skupinové dynamiky



# TEORIE POLE - PŘÍKLAD

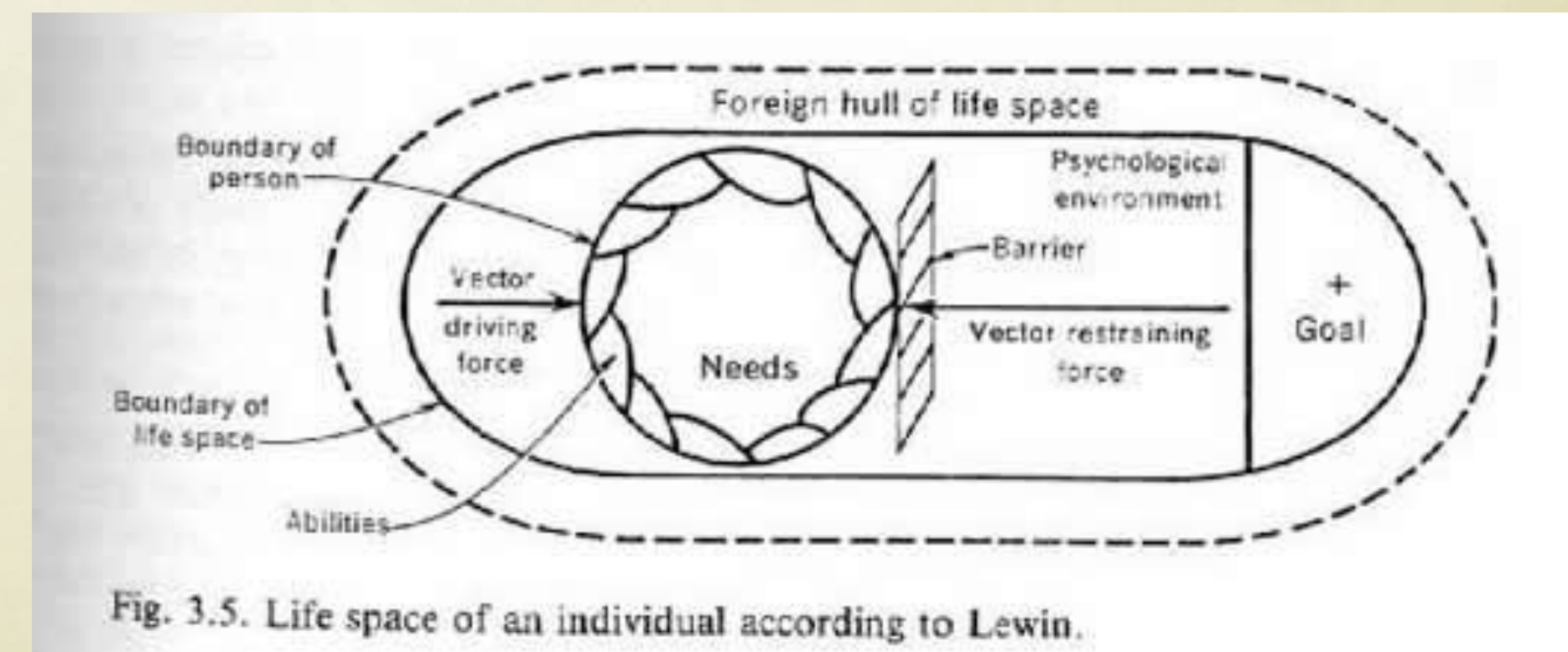
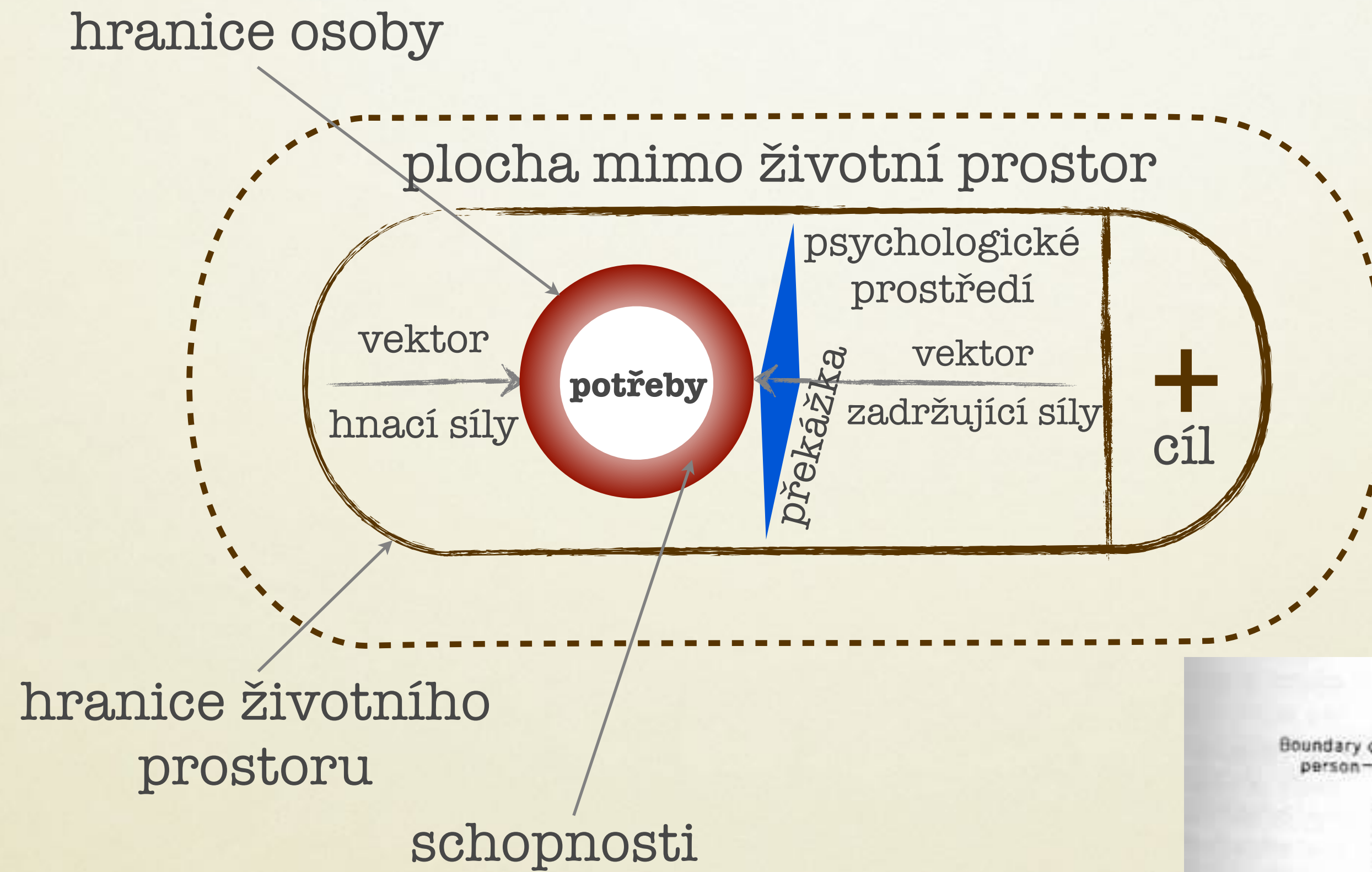


Fig. 3.5. Life space of an individual according to Lewin.

# DĚJINY PSYCHOLOGIE

## PSYCHOANALÝZA



*Sigm. Freud*

# PSYCHOANALÝZA

- nejznámější směr
- často odmítána akademickými psychology, ale obecně populární
- velký přínos pro psychologii obecně, i když její data, metodologie i teorie byly kritizovány
- množství zdrojů



# I.I.I. ZÁKLADNÍ PILÍŘE PSYCHOANALÝZY

- **Fyziologický determinismus**  
Člověk je biologická reaktivní bytost, která je poháněna fyziologickými silami - pudy (eros, thanatos).
- **Psychický determinismus**  
Všechny psychické jevy mají svoji příčinu, uvědomovanou i neuvědomovanou. Psychické obsahy jsou asociativně spojeny.
- **Konstantnost psychické energie**  
Psychika se snaží udržet duševní energii na nízké konstantní úrovni. Je-li energie příliš, má tendenci se jí zbavovat, uvolnění je spojeno s úlevou nebo pocitem slasti.

# DŮLEŽITÉ POSTAVY

- **zakladatelé**

- Joseph Breuer (1842-1925)
- Sigmund Freud (1856-1939)



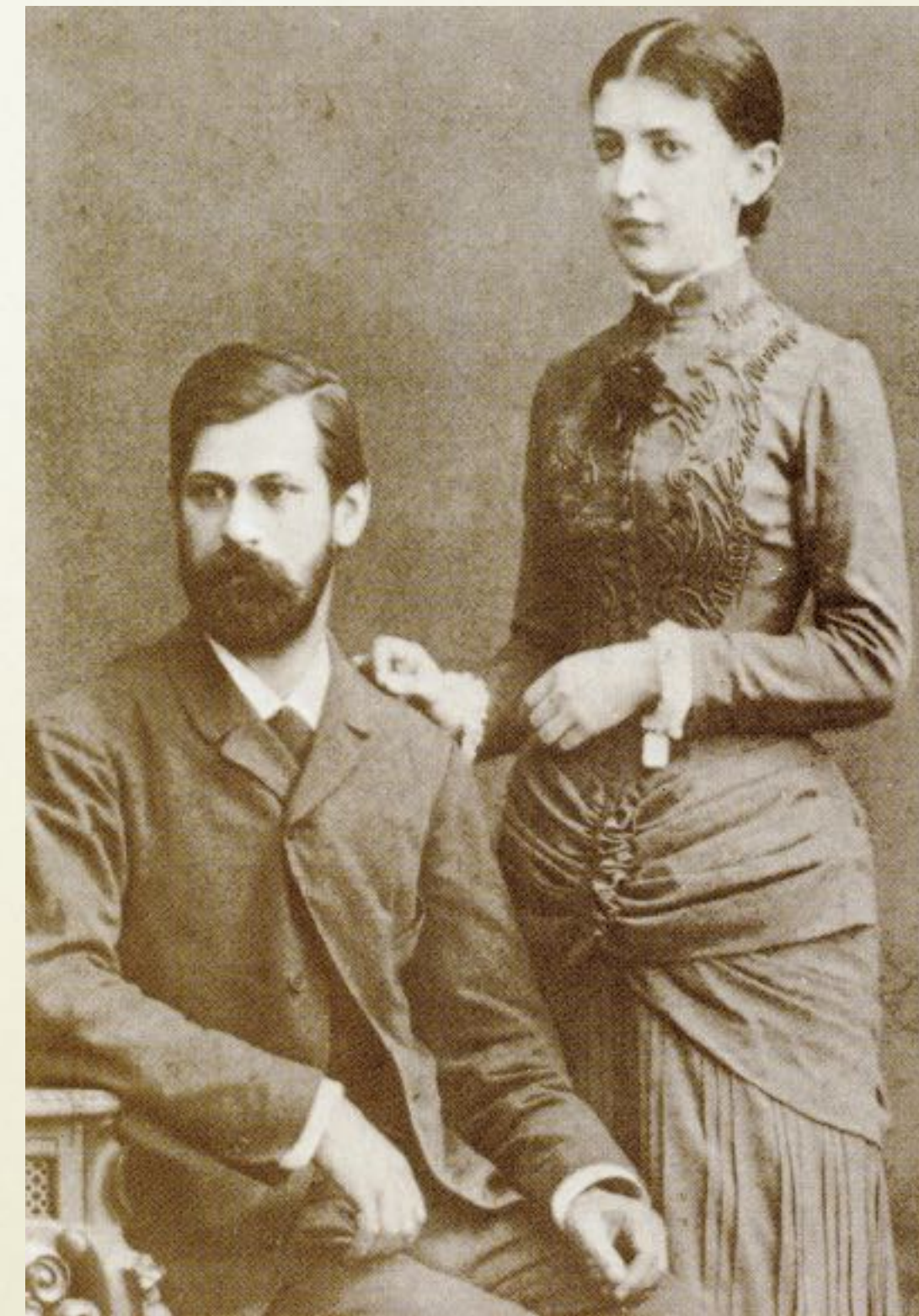
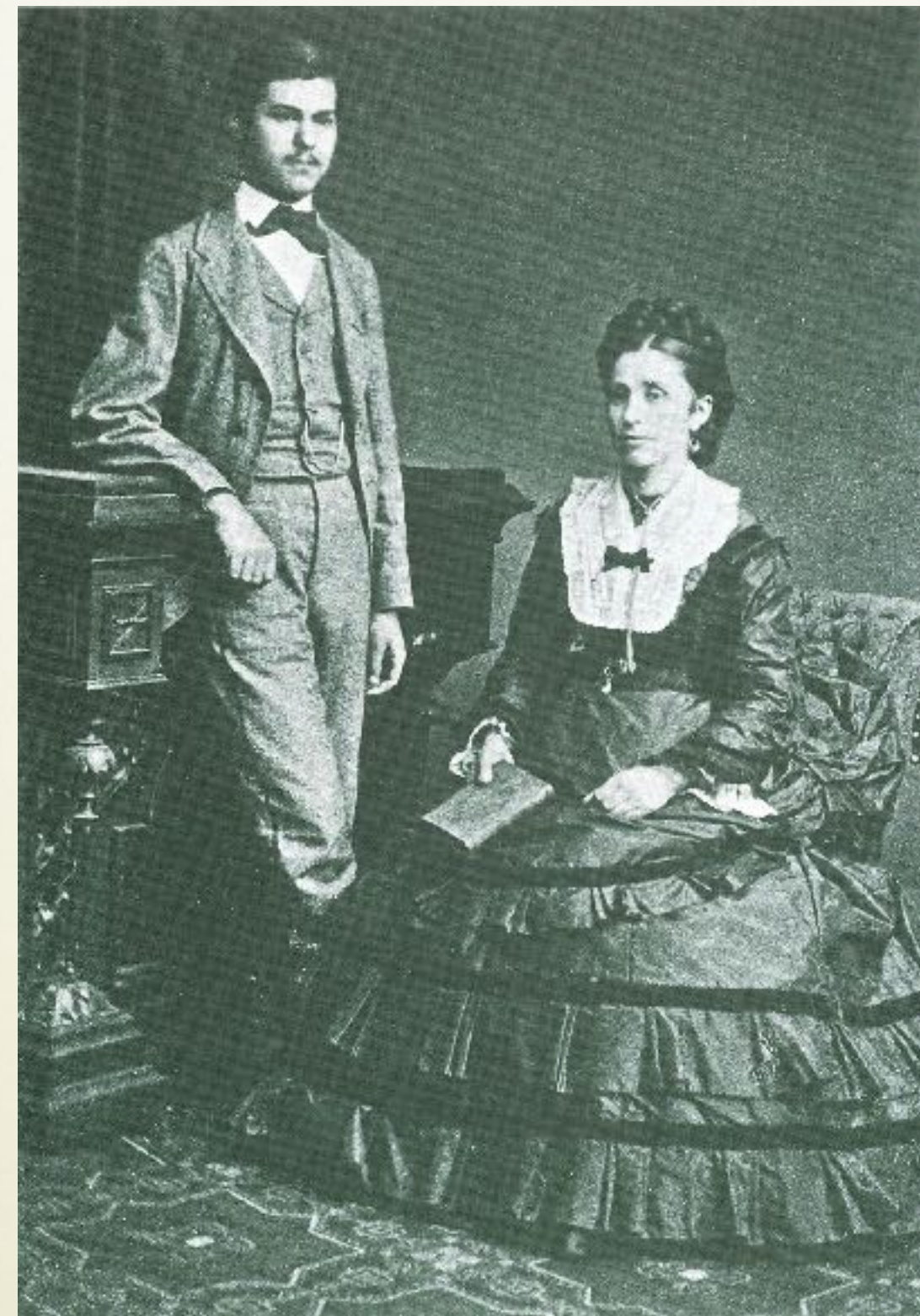
# SIGMUND FREUD (1856-1939)

- studoval medicínu – zájem o neurologii, psychiatrii
- 1885 stipendium pro studium v Paříži u Charcota, odborníka na hypnózu a hysterii
- 1895 s Breuerem publikoval Studien über Hysterie (obsahovaly mj. případ Anny O.)
- 1938 emigrace do Anglie, 1939 umírá na rakovinu











# SIGMUND FREUD

- 1900 Výklad snů
- shromáždil skupinu spolupracovníků – prvních psychoanalytiků (Abraham, Eitingon, Ferenczi, Rank, Jones, Sachs)
- po první světové válce velký rozvoj psychoanalýzy



Psychoanalytic A-Team  
Otto Rank, Karl Abraham, Max Eitingon, Ernest Jones  
Sigmund Freud, Sándor Ferenczi, Hanns Sachs

# TŘI ETAPY

- **afekt-trauma**
  - vědomí-nevědomí
- **topografický model lidské psychiky (1897 - 1923)**
  - nevědomí-předvědomí-vědomí
- **strukturální model lidské psychiky**
  - id, ego, superego

# AFEKT-TRAUMA

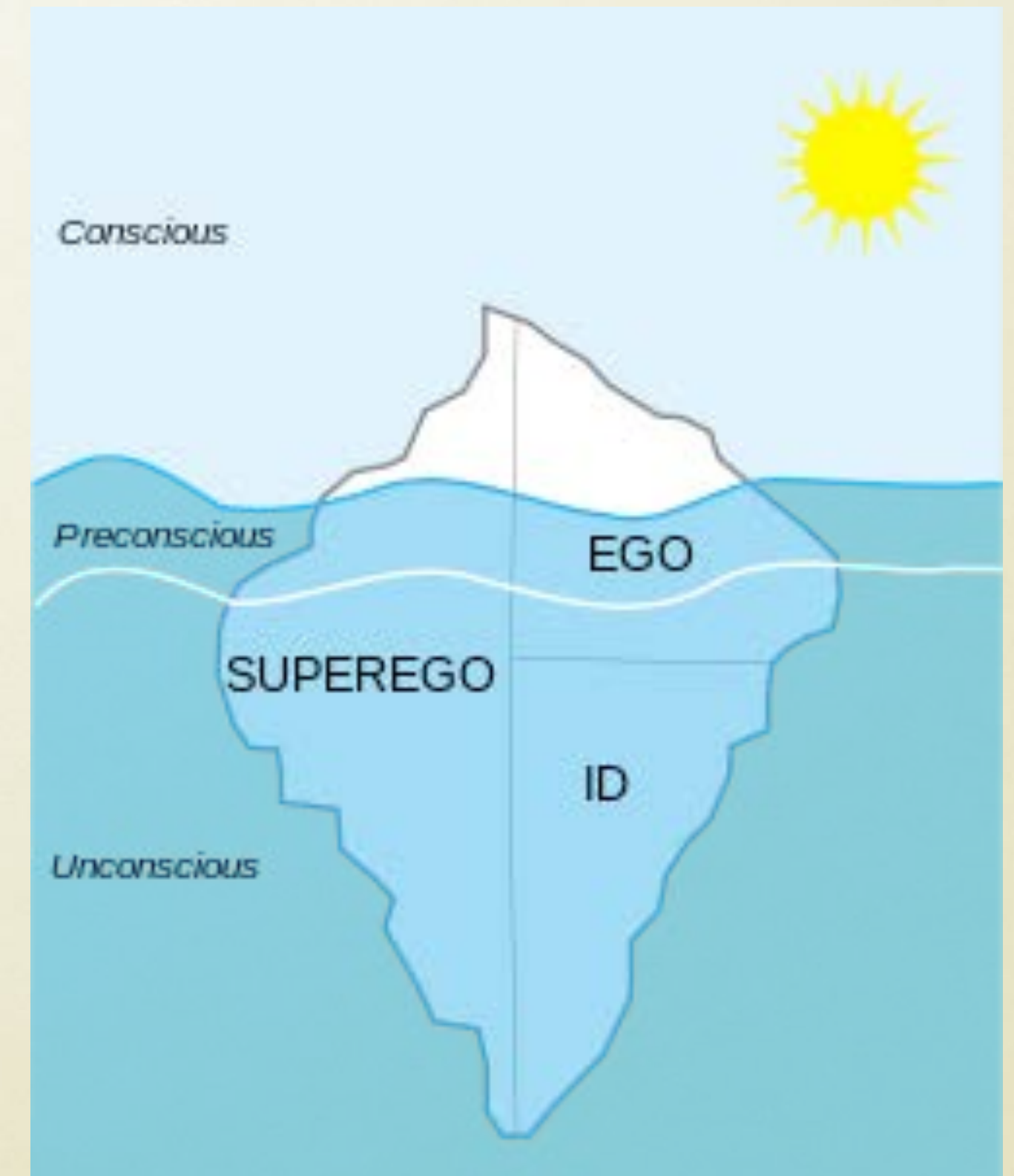
- **vědomí - nevědomí**
- funkce psychiky = obrana proti nepříjemným afektům, které jsou výsledkem psychických traumat
  - 1895 - “Studie o hysterii”

# TOPOGRAFICKÝ MODEL LIDSKÉ PSYCHIKY

- **nevědomí - předvědomí - vědomí**
  - výzkum denních i nočních snů
    - “Sny jsou královskou cestou do nevědomí”
    - 1900 - “Výklad snů”
    - 1901 - “Psychopatologie všedního života”
    - 1905 - “Tři pojednání k teorii sexuality”

# STRUKTURÁLNÍ MODEL LIDSKÉ PSYCHIKY

- **id** (ono), **ego** (já), **superego** (nadjá)
  - 1923 - “Ego a Id”





# TEORIE PSYCHOSEXUÁLNÍHO VÝVOJE

- uveřejněna v r. 1905 “Tři pojednání k teorii sexuality”
  - **Orální** stádium (první rok života)
  - **Anální** stádium (druhý a třetí rok života)
  - **Falické** stádium (čtvrtý rok života) (prožívání oidipovského komplexu)
  - **Latentní** stádium (od pěti let do dospívání)
  - **Genitální** stádium (od jedenácti - dvanácti let)

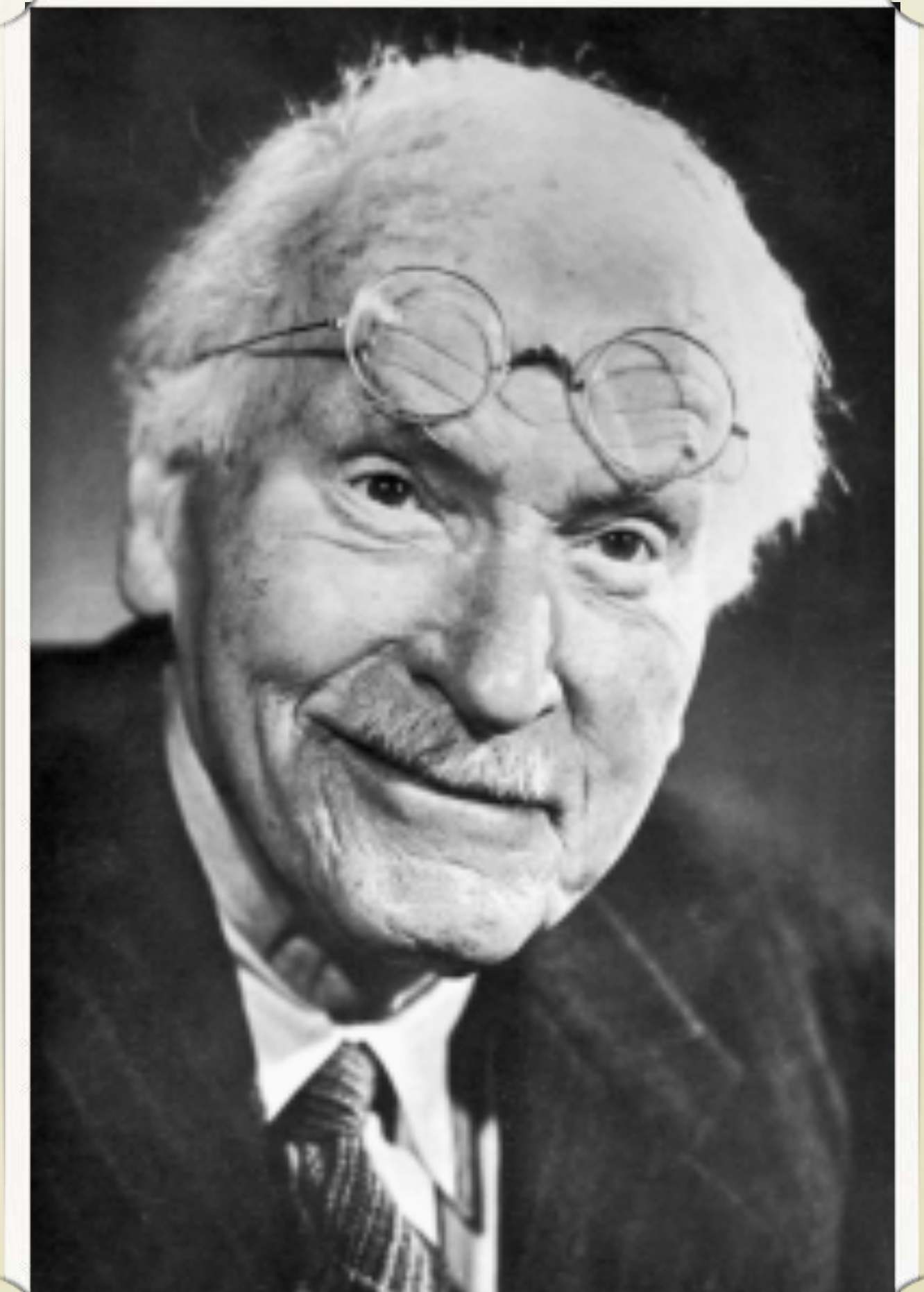
# ALFRED ADLER (1870-1937)

- zakladatel individuální psychologie
- důraz na sociální vztahy v rodině, sourozenecké pozice a rivalita
- základní koncepty – pocit sounáležitosti, touha po moci, komplex méněcennosti, úsilí o nadřazenost, životní styl - linie
- schopnost vytvářet si vlastní osud, zaměřenost na cíl
- předchůdce humanistické psychologie



# CARL GUSTAV JUNG (1875-1961)

- zakladatel analytické psychologie
- změnil koncept libida, menší důraz na sexualitu
- psyché je aktivní a celistvá
- kolektivní nevědomí, archetypy
- důraz na přítomnost a budoucnost
- typologie osobnosti



# EGO-PSYCHOLOGIE

Těžiště ego-psychologie je v intrapsychické organizaci zvládání pudového života a psychologii jednoho člověka.

- Anna Freudová (1895 - 1982)
  - zaměření na psychoterapeutickou práci s dětmi
  - 1936 - “Ego a obrané mechanismy”



# OBRANNÉ MECHANISMY

- negace (popření)
- potlačení (represe)
- vytěsnění
- racionalizace
  - reakce kyselých hroznů
  - reakce sladkých citronů
- intelektualizace
- regrese (infantilizace)
- transgrese
- fixace
- útěk do fantazie
- projekce
- reaktivní formace
- přesun (přemístění)
- identifikace
- konverze (somatizace)
- disociace
- izolace
- substituce
  - kompenzace
  - hyperkompenzace
  - sublimace

# DĚJINY PSYCHOLOGIE

## KOGNITIVNÍ PSYCHOLOGIE



# KOGNITIVNÍ PSYCHOLOGIE

- od konce 50. let 20. století
- zaměření na kognitivní procesy
- vědecké metody výzkumu
- explicitně uznává existenci vnitřních stavů
- centrálním problémem v současné době – mentální reprezentace

Kognitivní psychologie řeší všechny procesy, kterými jsou smyslové vstupy transformovány, redukovány, propracovány, uchovány, obnoveny a použity.

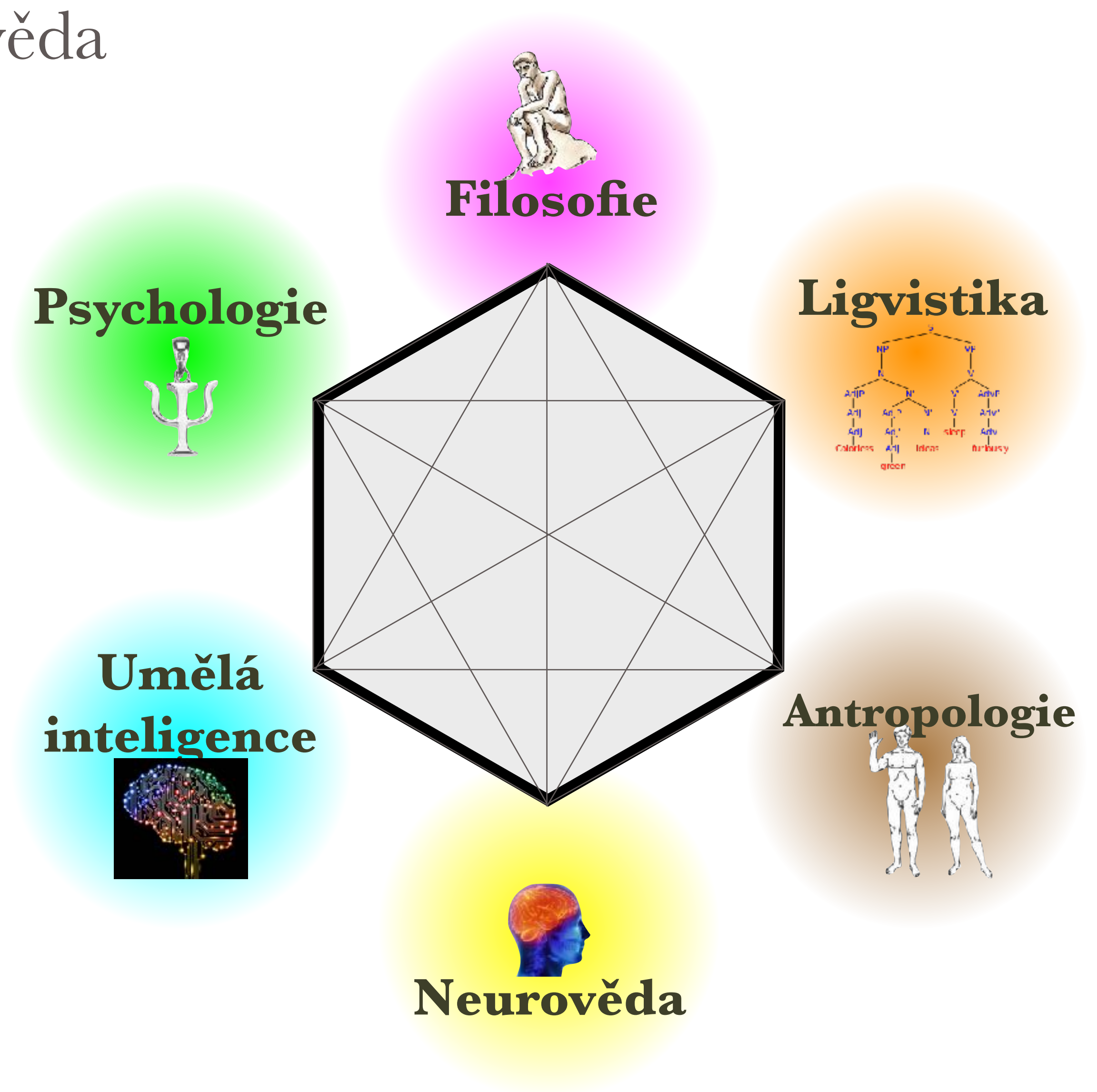
Ulric Neisser

# TÉMATATA KOGNITIVNÍ PSYCHOLOGIE

- Kognitivní neurověda
- Pozornost a vědomí
- Percepce (vnímání)
- Paměť: modely a výzkumné metody
- Paměťové procesy
- Reprezentace poznatků: obrazy a propozice (výroky)
- Reprezentace a organizace poznatků
- Povaha a ontogenetický vývoj jazyka
- Jazyk a jeho souvislosti
- Řešení problémů a tvořivost
- Usuzování a rozhodování
- Kognitivní vývoj (Jean Piaget)
- Lidská a umělá inteligence



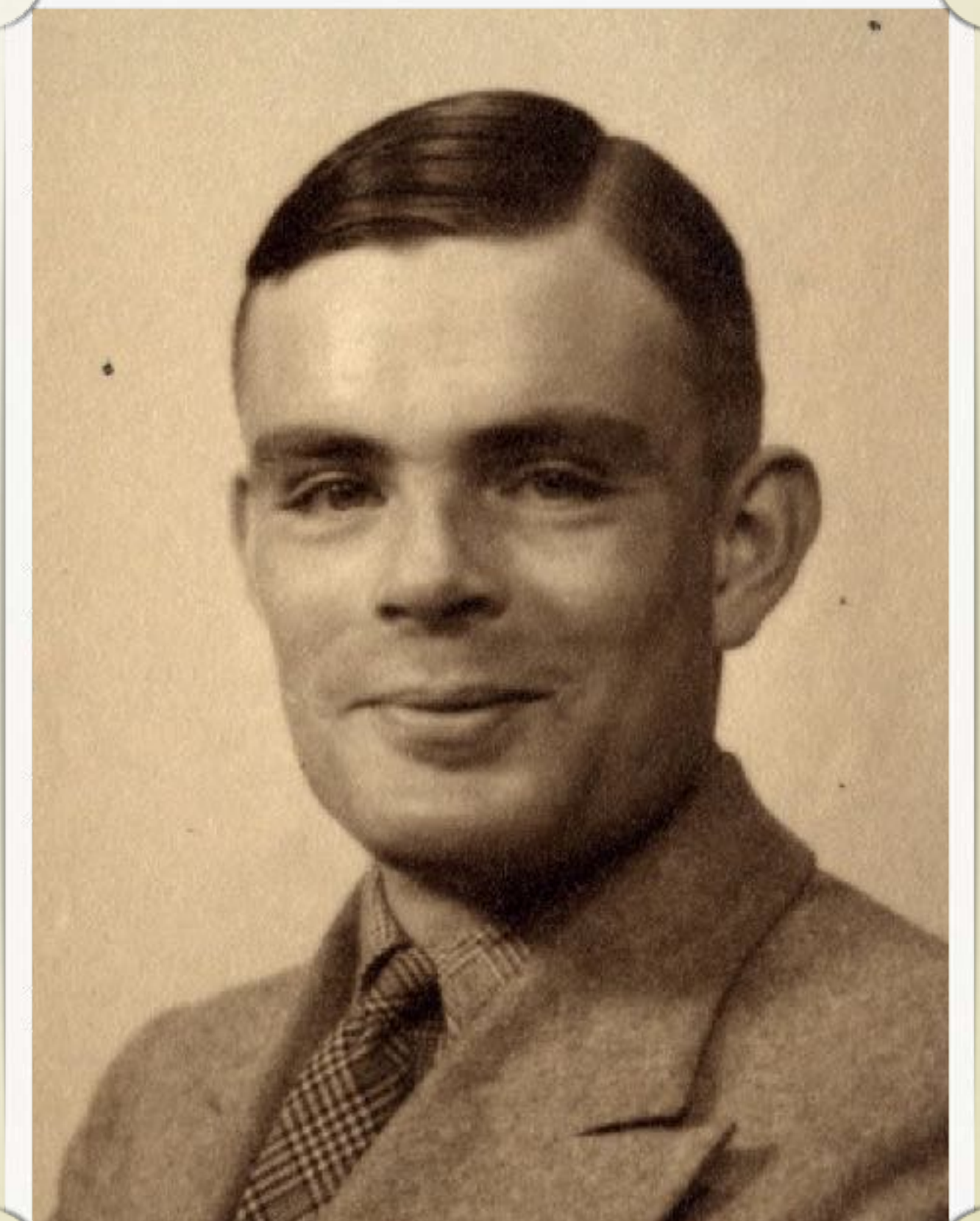
# Kognitivní věda



# ALAN MATHISON TURING

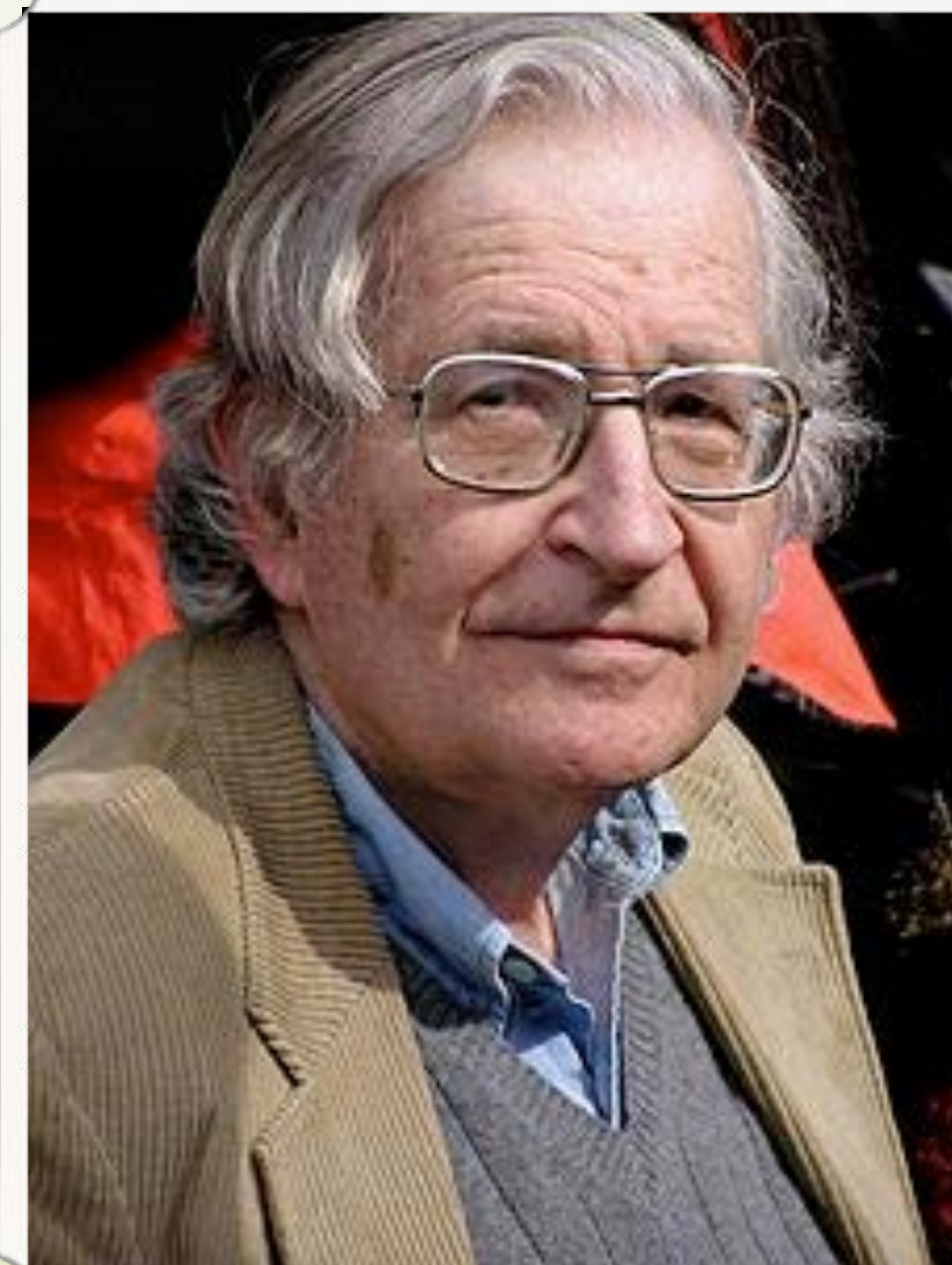
## (1912 – 1954)

- **Turingův stroj:** (1936)  
teoretický model počítače
- **Turingův test:** (1950)  
cílem je prověřit jestli se umělá inteligence  
chová inteligentně



# AVRAM NOAM CHOMSKY (\* 1928)

- **kritika Skinnerova díla Verbální myšlení** (1959)
- vytváření řeči a porozumění řeči nemůže být redukováno na soubor asociací mezi slovy
- soustava **pravidel**, umožňujících produkci nekonečného množství vět
- **vrozená komponenta** při učení se řeči (teorie univerzální gramatiky)



# JEAN PIAGET (1896-1980)

- švýcarský psycholog
- nový pohled na vývojovou psychologii
- dítě jako malý vědec vytvářející a testující vlastní teorie
- 4 stadia kognitivního vývoje



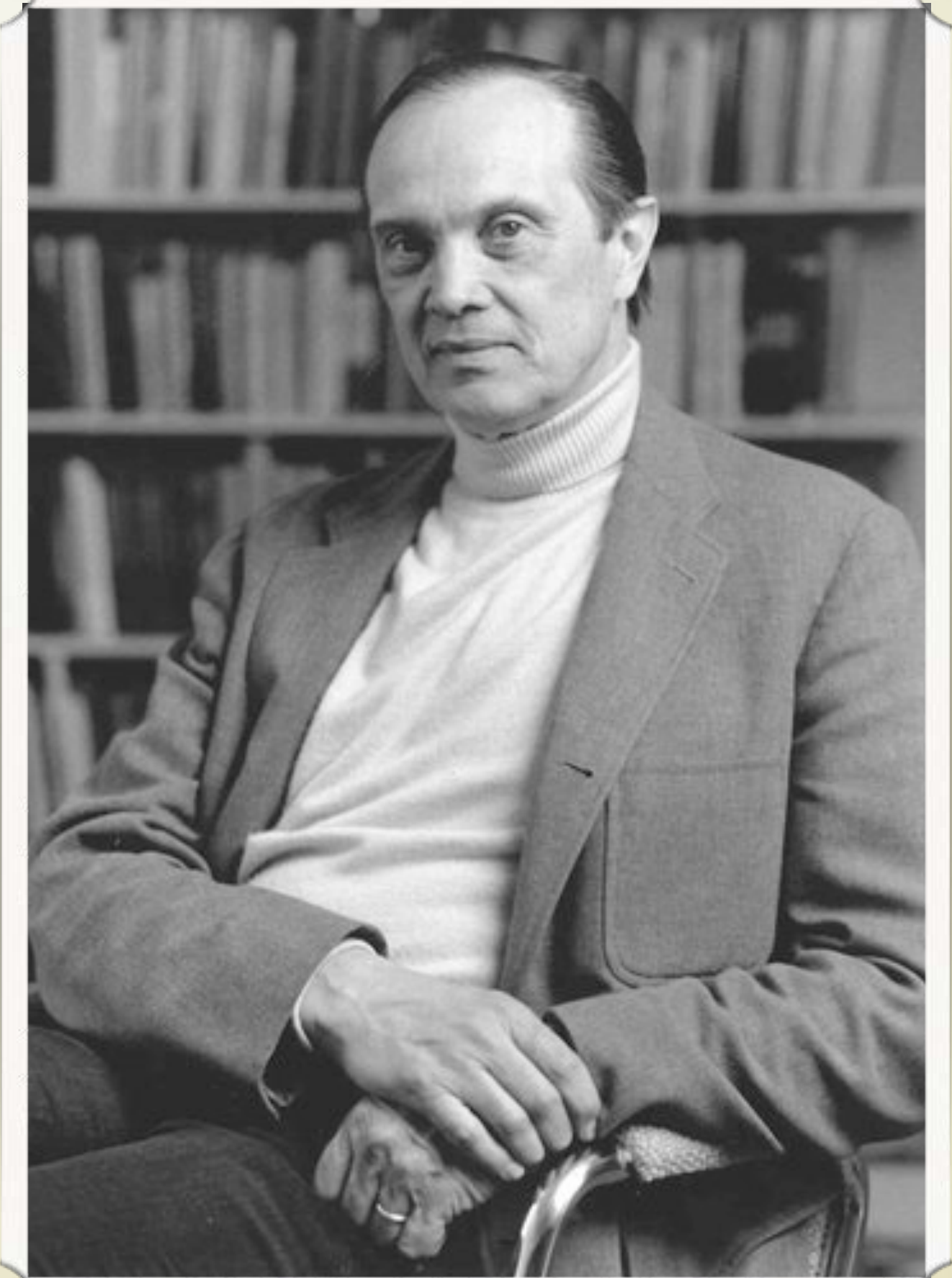
# STÁDIA KOGNITIVNÍHO VÝVOJE

- **Senzomotorické stádium:** od narození do 2 let života (poznávání světa pomocí pohybů a smyslů, děti získávají vědomí stálosti objektů)
- **Předoperační stádium:** od 2 do 7 let (používání jazyka, egocentrické myšlení, tvoření představ, symbolika)
- **Stádium konkrétních operací:** od 7 do 12 let (dokáže logicky přemýšlet o konkrétních událostech, pochopení stálosti počtu, množství a hmotnosti)
- **Stádium formálních operací:** 12 let a více (dokáže logicky přemýšlet o abstraktních pojmech).

# GEORGE ARMITAGE MILLER

## (1920-2012)

- 1956 “The Magical Number Seven, Plus or Minus Two: Some Limits on Our Capacity for Processing Information” **chunks**
- založil Centrum pro kognitivní výzkum na Harvardu (1960)
- psychologie jako studium mysli, nikoli chování
- počítač jako model lidského učení
- TOTE (test~operace~test~exit)



# DĚJINY PSYCHOLOGIE

EXISTENCIÁLNÍ A HUMANISTICKÁ PSYCHOLOGIE

# HUMANISTICKÁ A EXISTENCIÁLNÍ PSYCHOLOGIE

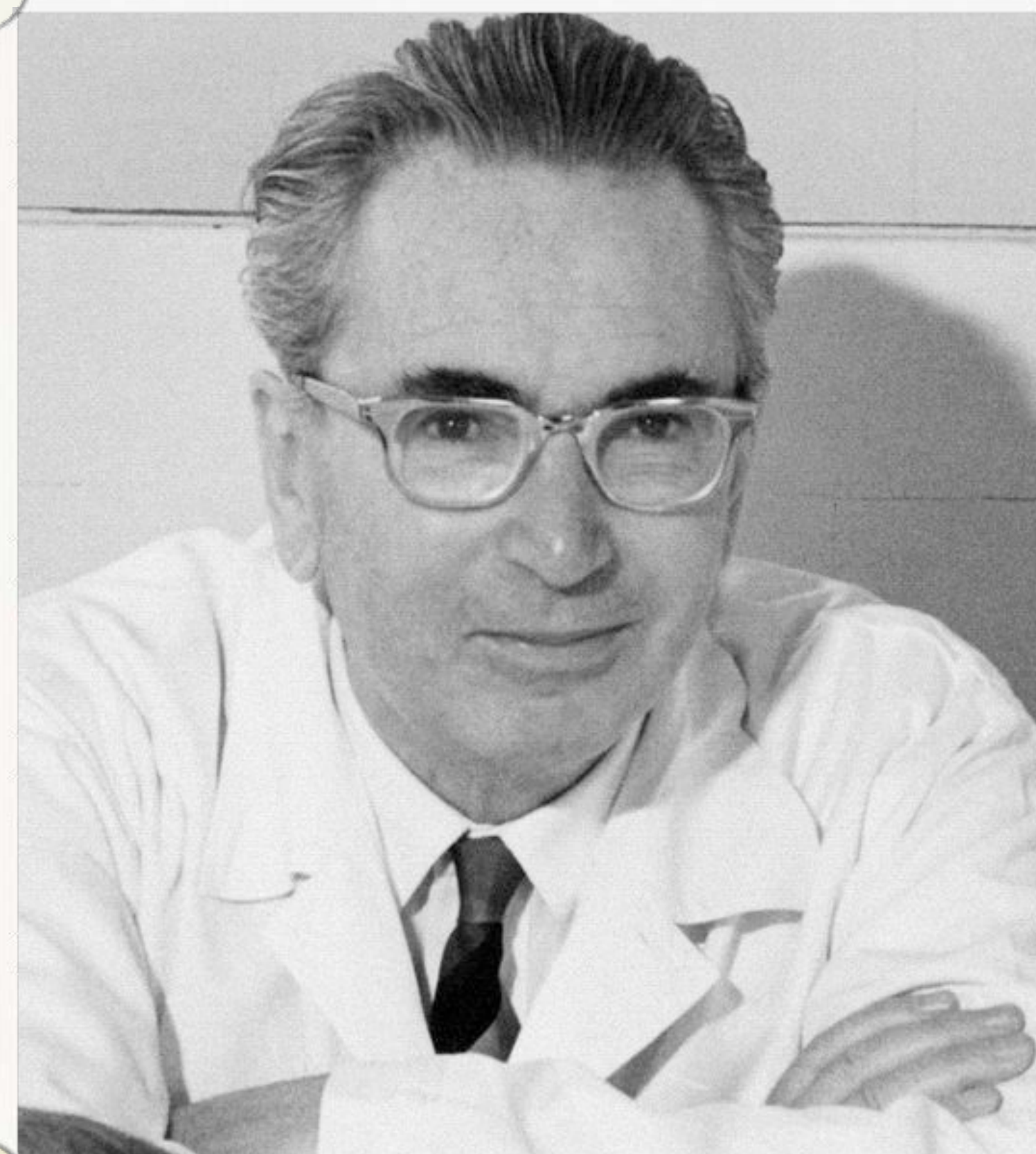
- třetí proud psychologického myšlení
- povznášení a zdůraznění typicky lidských aspektů (tvořivost, láska, subjektivnost člověka, aktivita, seberealizace, autentičnost...) jde o holistický přístup
- největší rozkvět v 60. a 70. letech 20. století v USA

Obecně lze říci, že humanistická psychologie je reakcí na krizi behaviorismu, reakcí, která vyrůstala z podhoubí tradic humanistického myšlení a ve styku s vlivem fenomenologicky orientované psychologie.



# VIKTOR EMIL FRANKL (1905-1997)

- neurolog a psychiatr
- třetí Vídeňská škola
  - Freud - “touha po slasti”
  - Adler - “touha po moci”
  - **Frankl - “touha po smyslu”**
- vůle ke smyslu
- zakladatel logoterapie - “léčbu lidské duše hledáním a nalézáním smyslu”
- 1946 - “A přesto říci životu ano”



# LOGOTERAPIE

- „O otázce, 'Jaký má život smysl?', se domnívám, že je špatně položena a že správně zní: 'Jaký smysl chci dát svému životu?'“
- Smysl v životě může člověk podle Frankla najít:
  - **ve vykonání činu** (myšleno hlavně v sebepřesahujícím činu; v takovém, jež je konán s ohledem na ostatní);
  - **prožitím hodnoty** (opravdový zážitek, který člověka obohacuje či povznáší), tou nejhodnotnější je láska;
  - **v utrpení** (promění-li ho člověk ve své morální vítězství).
- V každé této události lze nalézat a uskutečňovat určité hodnoty, které přinášejí uspokojení a smysl. Frankl je označuje jako:
  - **tvůrčí** (hodnota tvořit);
  - **zážitkové** (hodnota něco prožít);
  - **postojové** (když není možné „užívat si života“ ani přinášet tvůrčí invenci, lze ještě přistupovat k situaci „správným“ postojem)

Základní myšlenkou logoterapie je, že pokud není touha po smyslu naplněna, vede to od frustrace až k **existenciálnímu vakuu**.

# HUMANISTICKÁ PSYCHOLOGIE

- **5 základních postulátů humanistické psychologie**

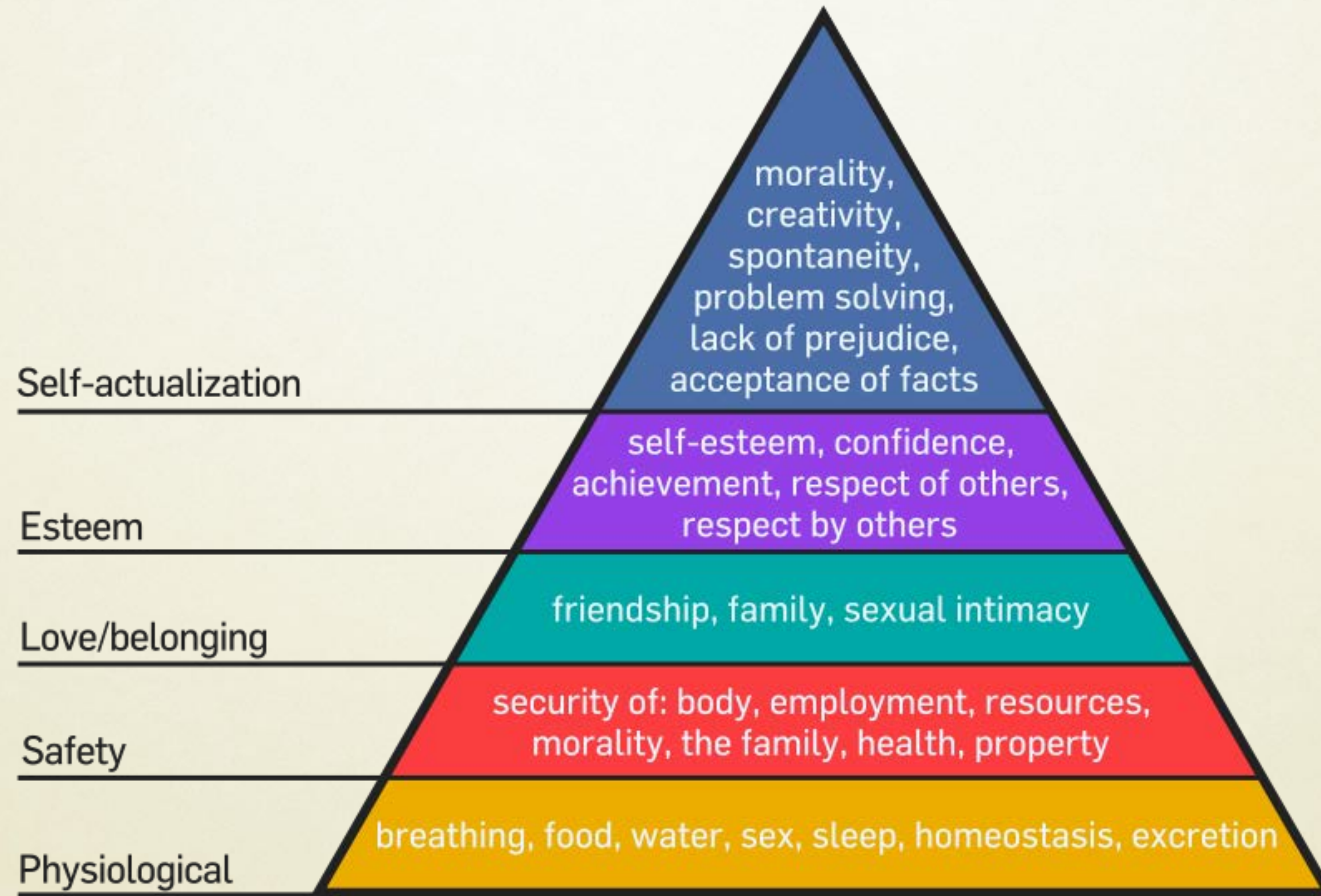
1. lidské bytosti nemohou být redukovány na jednotlivé součásti nebo funkce
2. lidské bytosti existují v jedinečném lidském kontextu
3. lidské bytosti si uvědomují samy sebe v kontextu ostatních lidí
4. lidské bytosti mají možnost volby a tím také odpovědnost
5. lidské bytosti směřují k určitému cíli, jsou si vědomy, že mohou ovlivnit budoucí události, a hledají smysl, hodnoty a tvořivost

# ABRAHAM HAROLD MASLOW

## (1908-1970)

- teoretik, výzkumník
- zkoumání sebe-realizovaných jedinců, výzkum vrcholných zážitků
- “Je to tak, jako kdyby Freud popsal nemocnou polovinu psychologie a my nyní musíme doplnit její zdravou část.”
- teorie motivace
- hierarchie potřeb

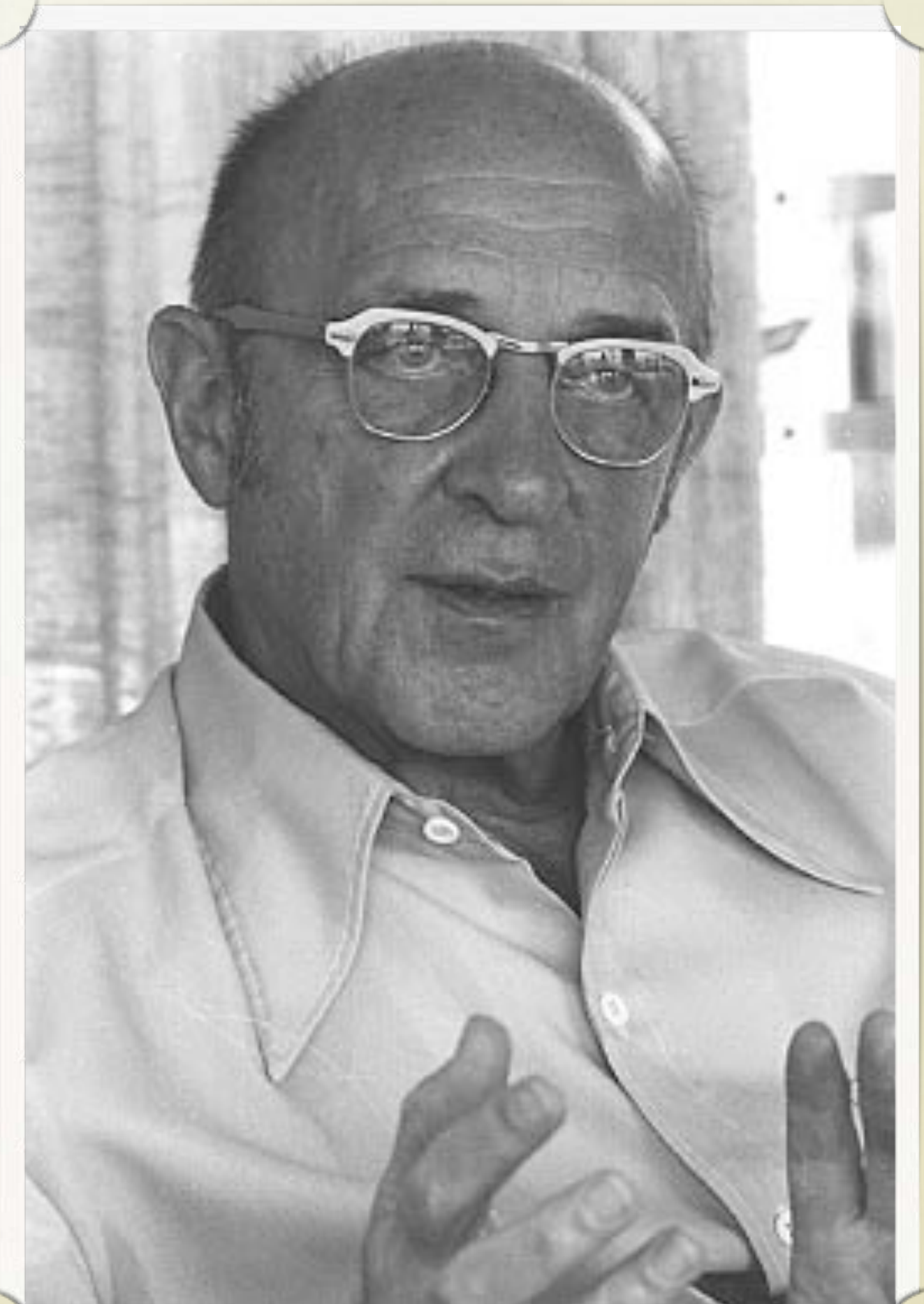




# CARL RANSOM ROGERS

## (1902-1987)

- terapeut
- 1951 Client Centered Therapy (na klienta zaměřená terapie)
- klient subjektem léčby
- potřeba sebeúcty, kladného přijetí
- já vs. ideální já
- nedirektivní psychoterapie, tři předpoklady:
  - \* autentičnost, opravdovost, kongruence
  - \* akceptace, zájem, důvěra
  - \* empatické porozumění



# DĚJINY PSYCHOLOGIE

## TRANSPERSONÁLNÍ PSYCHOLOGIE



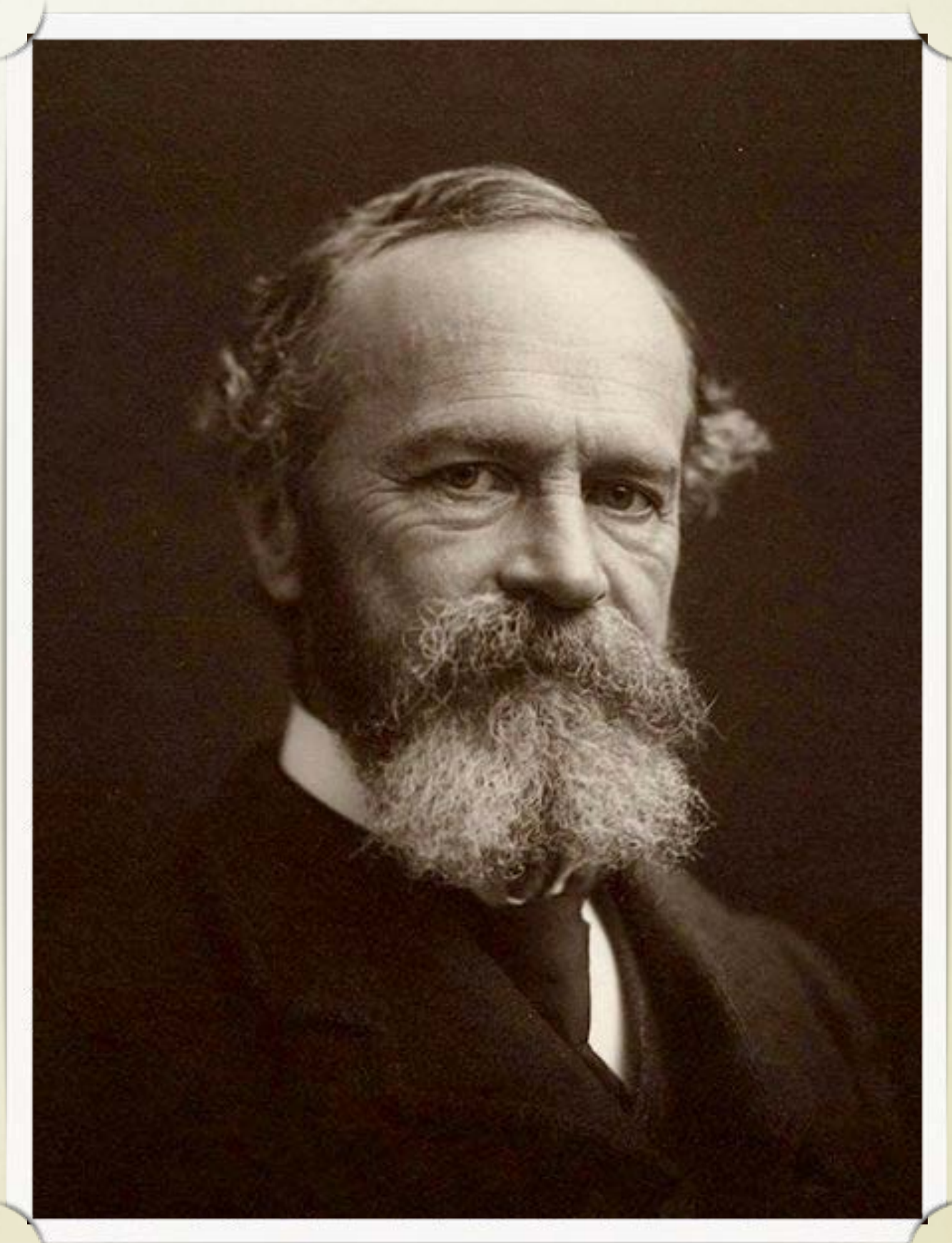
# TRANSPERSONÁLNÍ PSYCHOLOGIE

- 4. síla v psychologii / *neprosadila se* /
- transpersonální, transcendentní, spirituální aspekty lidské zkušenosti, rozšířené vědomí
- 1967 A. Maslow, A. Sutiche, S. Grof ... vytvářejí “novou psychologii”
- Následně je založena *Asociace transpersonální psychologie*, založen *Kalifornský institut transpersonální psychologie* a od roku 1969 vychází *Žurnál transpersonální psychologie*



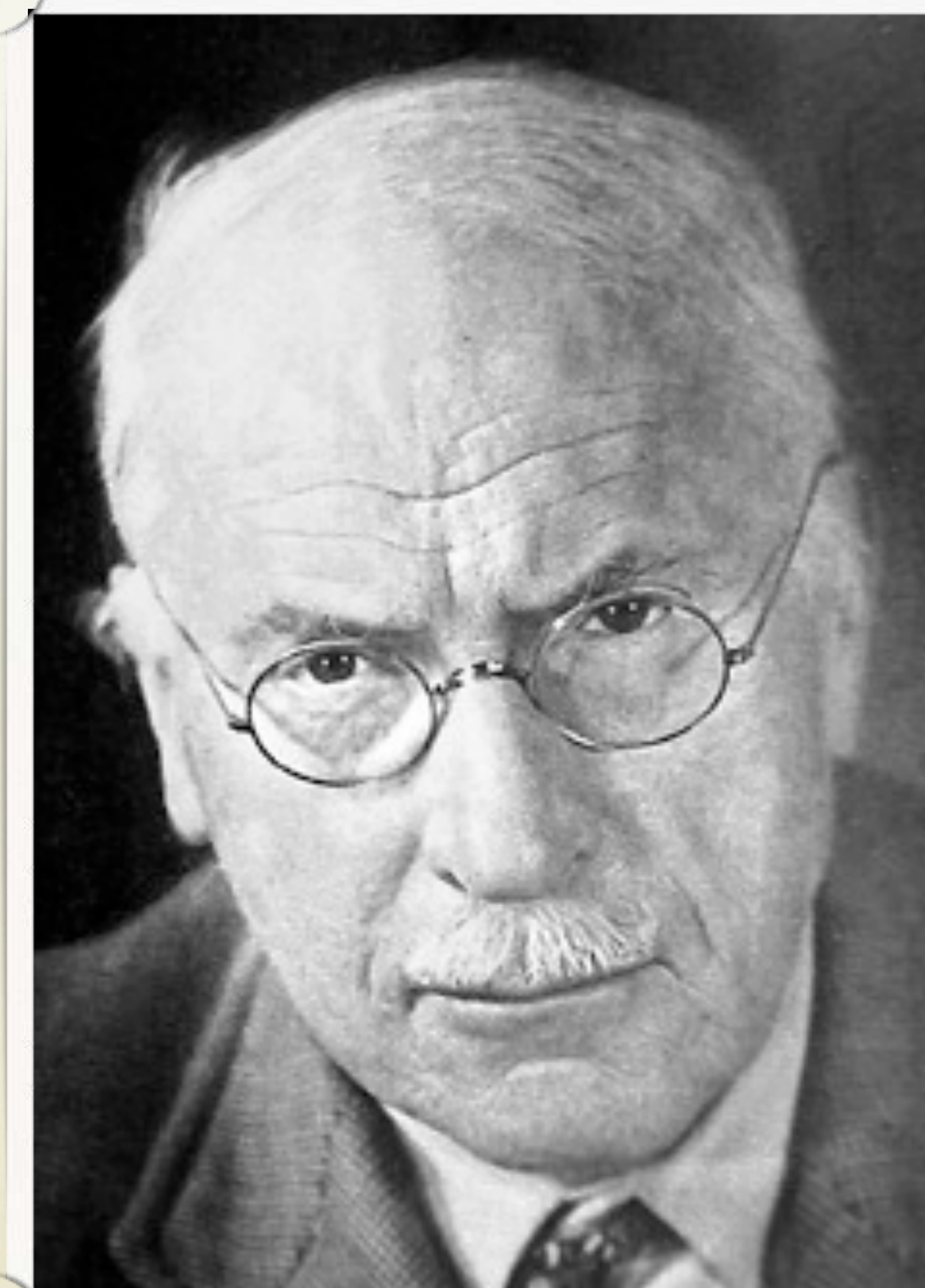
# WILLIAM JAMES (1842-1910)

- 1902 „Druhy náboženské zkušenosti“ - mystické zážitky, vycházel ze svých pokusů s kysličníkem dusným a éterem
- „...naše normální bdělé vědomí – nazýváme je racionální vědomí – je jen zvláštní druh vědomí.“

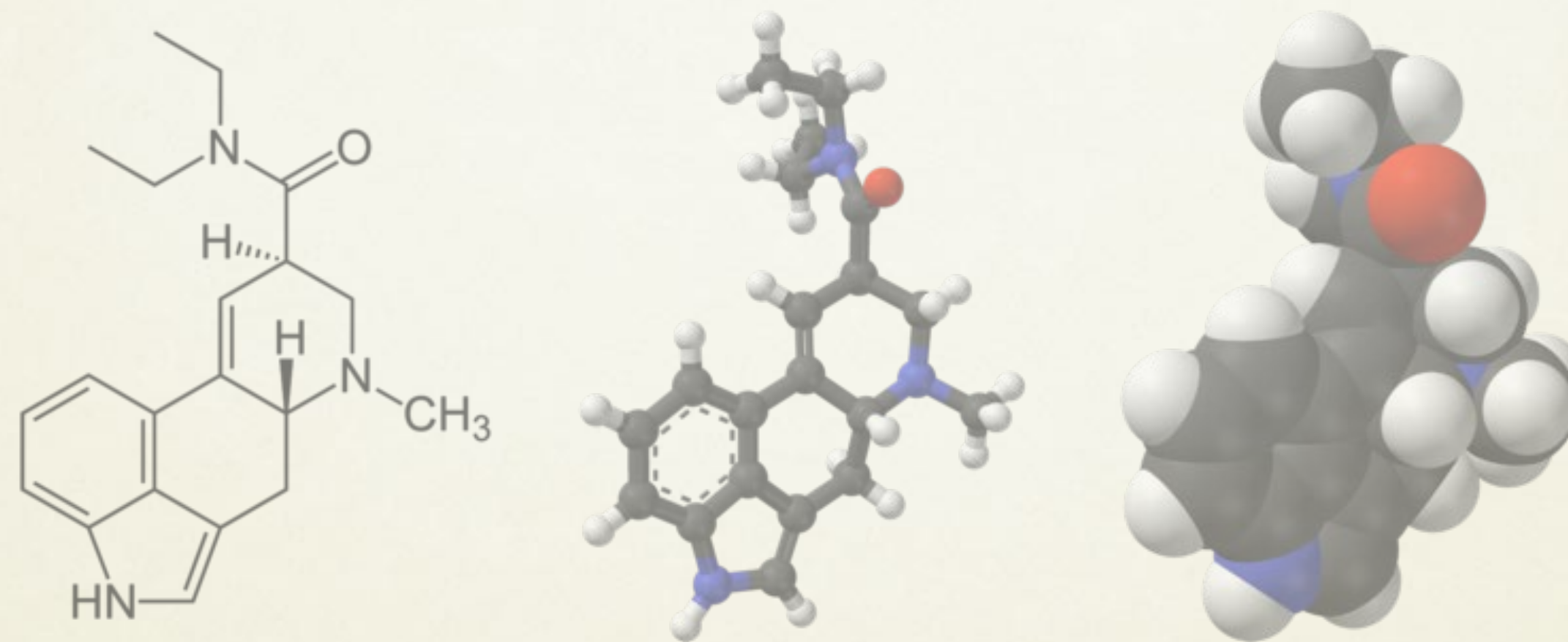


# CARL GUSTAV JUNG (1875-1961)

- archetypy, kolektivní nevědomí
- východní duchovní filozofie a náboženství
- princip synchronicity



# PSYCHEDELICKÉ HNUTÍ



- **Psychedelický**  
z řeckých slov *psyché* - duše, mysl a *délos* - manifest, zjevnost
- hnutí, které široce experimentovalo s psychoaktivními látkami: LSD, psilocybin, meskalin ...
- Albert Hofmann: LSD - mé problémové dítě,

